

САНЪАТ БОҒИНИНГ ҒУНЧАЛАРИ

Ғунча, ниҳол, куртак. Эндигина ўсиб, қамолга етаётган болани ана шуларга қиёлаймиз. Сабаби, уларнинг барчаси бирдек эътибор ва меҳрга эҳтиёжманд. "Санъат ғунчалари" республика ёш муסיқачилар танлови ҳам санъат боғидаги ғунчаларни аниқлаш ва рағбатлантириб бориш мақсадида мактаб ўқувчилари ўртасида ҳар йили ўтказиб келинмоқда.

Халқ таълими вазири, "Соғлом авлод учун" жамғармаси ҳамда Ўзбекистон Ба-
стакорлар уюшмаси ҳамкорлигида ўткази-
лаётган ушбу танлов зарбли ва дамли
чолғу асбоблари ижро
йўналиши бўйича 9

ёшдан 16 ёшгача бўлган ҳаваскор созан-
даларни беллашувга
чорлайди. Бу йилги
танловда 100дан ортиқ
ўқувчи ўз истеъдод ва
маҳоратини намойиш
этди.

Танлов ғолибларини
тақдирлаш маросими
Ўзбекистон давлат
консерваториясида
бўлиб ўтди. Унда тан-

лов ташкилотчи ва
иштирокчилари, ота-
оналар ва санъатга
қизиққан ёшлар қат-
нашдилар. Тадбирда
сўнгги йилларда 160
нафардан ортиқ
ўқувчи-созандалари-
миз халқаро танлов-
ларда лауреат бўлиб
қайтгани фахр билан
эътироф этилди.

(Давоми 2-бетда.)

ПОЙДЕВОРИ БАҚУВВАТ ҚЎРҒОН

Президентимиз Ислом Каримов
томонидан илгари сурилган "Оила
соғлом экан — жамият мустаҳкам,
жамият мустаҳкам экан — мам-
лакат барқарор" ғояси ҳақида ўйлар

Ҳар бир оила моҳи-
ятан кичик бир мамла-
катга ўхшайди: ўзига
тегишли моддий ва
маънавий сарҳади,
ўзига мансуб тартиб-
қоидалари бор. Аммо
уларни муҳим бир
ришта — умуммиллий
қарашлар тизими бир-
лаштириб туради. Бу
— кечаги кундан ҳуло-
са, бугунидан маъно ва
эртасидан умид топиб
яшаётган инсонлар
танлови. Мустаҳкам
маънавий илдиэлари-
га таяниб яшаш саод-
датидир.

Президентимиз
қарори билан тасдиқ-
ланиб, изчил амалга
оширилаётган "Мус-
таҳкам оила йили" Дав-
лат дастурида жамия-
тимизнинг маънавий
негизларини ривож-
лантириш ва мустаҳ-
камлашда оиланинг
роли ва таъсирини
янада кучайтиришга
доир кенг қамровли

чора-тадбирлар белги-
ланган.

Оила маънавий
иқлимини миллий қад-
риятлар ва замонавий
қарашлар уйғунлиги
асосига қуриш — жуда
муҳим ва нозик маса-
ла. Бу борада миллий
маҳдудликка тушиб
қолиш ҳам, айна пайт-
да ҳар қандай замона-
вий тушунчани кўр-
кўрона қабул қилиш
ҳам хайрли тугамасли-
гига ҳаётда мисоллар
кўп. Истасак-истама-
сак, давр шиддати ва
талаблари ҳар қандай
қадриятга таъсир ўтка-
зади, ҳатто уни шак-
лан, мазмунан ўзгарти-
ради. Бироқ ҳар қан-
дай эврилиш жараёни-
да ҳам маънавий ма-
ғиз — асос сақланиб
қолади. Миллатнинг
миллатлиги, инсоннинг
инсонлиги ана шу нуқ-
тада муҳасаса.

(Давоми 8-9-
бетларда.)

ГАЗЕТАНИ ВАРАҚЛАГАНДА:

Билимлар
беллашуви:

**АНЪАНАГА
АЙЛАНАЁТГАН
ТАДБИР**

5-бет

**МУСИҚАГА
МУҲАББАТ**

қалбларга эзгулик
бахш этади

11-бет

**НАНОТЕХНОЛОГИК
ТАДҚИҚОТЛАР**

инсон манфаатларига
хизмат қилади

12-бет

УЧ ТОМОНЛАМА ШАРТНОМА

ундан ҳам касб-хунар коллежи, ҳам корхона,
ҳам битирувчи (ота-она) манфаатдор

Юртимизда ёшлар бандлиги, ай-
ниқса, касб-хунар коллежларини
битириб чиқаётган юзминглаб ки-
чик мутахассисларни ишга жойлаш-
тириш масаласи ҳамиша устувор
вазифа сифатида белгиланган. Бун-
да Юртбошимиз ташаббуси билан

амалиётга
жорий қилин-
ган **корхо-
на—коллеж** муносабатлари муҳим
аҳамият касб этмоқда. Рақамларга
мувожаат қиладиган бўлсак, ўтган
2011 йилда 430,3 минг нафар ўқувчи
ўқишни тамомлаган бўлса, 390 мин-
гдан ортиқ битирувчи мазкур кели-
шувлар асосида иш билан таъмин-
ланди.

Жорий йилда ҳам ушбу масала
яна барчанинг диққат-марказида.
Жойлардаги жараён билан яқиндан
танишиш мақсадида Мирзо Улуғ-
бек саноат касб-хунар коллежининг

бу борадаги тажрибасини ўрганиш-
га ҳаракат қилдик.

Шу ўринда муҳим жиҳат: касб-
хунар таълими муассасалари ва иш
берувчи корхоналар ўртасидаги
ҳамкорлик муносабатларининг асо-
сини **КОРХОНА—КОЛЛЕЖ—БИТИРУВ-**

ЧИ ўртасида
тузилаётган
уч томонлама
шартнома ташкил этади. Ундан
кўзланган мақсад кичик мутахассис-
ларни корхона учун мақсадли тай-
ёрлаш, битирувчининг амалиёт ўта-
шини Давлат таълим стандартлари
талаблари даражасида ташкил
этиш ва уларни тегишли иш жой-
лари билан таъминлаш, ўрта мах-
сус, касб-хунар таълими ва меҳнат
бозори ўртасидаги ўзаро алоқалар-
ни мустаҳкамлашга қаратилгандир.

(Давоми 2-3-бетларда.)

ДИҚҚАТ, ОН-ЛАЙН МУЛОҚОТ!

2012 йил 3 апрель куни
соат 10:00 дан 11:00 гача
Халқ таълими вазирлиги
рахбарияти иштирокида
тўғридан-тўғри Интернет
тармоғида он-лайн муло-
қот бўлиб ўтади.

Мулоқот давомида мак-
таб битирувчиларини таъ-
лимнинг кейинги бос-
қичига тўлиқ қамраб олиш
масалалари муҳокама
қилинади.

Он-лайн мулоқотда иш-
тирок этиш истагини бил-
дирган барча юртошлари-
мизни Халқ таълими вази-
рлигининг www.uzedu.uz
сайтидаги форум (<http://forum.uzedu.uz/>)га тақлиф
этамиз.

ШАНХАЙ ҲАМКОРЛИК ТАШКИЛОТИ МИНТАҚАВИЙ АКСИЛТЕРРОР ТУЗИЛМАСИ КЕНГАШИНИНГ ЙИГИРМАНЧИ МАЖЛИСИ ТЎҒРИСИДА АХБОРОТ

Тошкент шаҳрида 2012 йил 27 март кuni Шанхай ҳамкорлик ташкилоти Минтақавий аксилтерро тузилмаси (ШХТ МАТТ) Кенгашининг навбатдаги йигирманчи мажлиси бўлиб ўтди. Унда Қозғистон Республикаси, Хитой Халқ Республикаси, Қирғизистон Республикаси, Россия Федерацияси, Тожикистон Республикаси ва Ўзбекистон Республикаси вакиллари иштирок этди.

Мажлисда ШХТ ҳудудида террористик, сепаратистик ва экстремистик характерга эга янги хавф-хатарлар пайдо бўлиши мумкинлигини ҳисобга олган ҳолда ШХТга аъзо давлатлар ваколатли органларининг ўзаро муносабатларини мувофиқлаштириш тўғрисида қарор қабул қилинди.

Терроризм, сепаратизм ва экстремизмга қарши кураш соҳасида ШХТга аъзо давлатлар ваколатли органлари чегара хизматлари вакилларида иборат экспортлар гуруҳини ташкил этиш тўғрисида қарор қабул қилинди.

ШХТга аъзо давлатлар ваколатли органларининг террористик, сепаратистик ва экстремистик фаолиятни наркотиклар, психотроп моддалар ва уларнинг прекурсорларининг ноқонуний савдоси ҳисобидан молиялаштириш қандаларини аниқлаш ва уларнинг олдини олиш масалалари бўйича қўшма чора-тадбирлари режаси тасдиқланди.

Йирик халқаро тадбирларни ўтказишда хавфсизликни таъминлаш борасида ҳамкорликдаги чора-тадбирларни амалга ошириш бўйича мавжуд тажриба асосида ШХТга аъзо давлатлар ҳудудида ўтказиладиган йирик халқаро тадбирлар пайтида хавфсизликни таъминлаш бўйича ШХТга аъзо давлатлар ваколатли органлари ҳамкорлигини мувофиқлаштирувчи доимий фаолият кўрсатувчи механизм ишлаб чиқилди ва тасдиқланди.

Ахборот хавфсизлиги соҳасидаги ҳамкорликни мувофиқлаштириш масалалари қўриб чиқилди ва ШХТга

аъзо давлатлар ваколатли органларининг компьютер тизимларида террористик, сепаратистик ва экстремистик мақсадларда фойдаланиш ёки фойдаланиш хавфининг олдини олиш ҳамда унинг йўлига тўсиқ қўйиш борасидаги қўшма чора-тадбирлари юзасидан келишиб олинди.

Мажлисда ШХТ МАТТ Кенгашининг ШХТга аъзо давлатлар раҳбарлари Кенгашига ШХТ МАТТнинг 2011 йилдаги фаолияти тўғрисидаги маърузаси лойиҳаси маъқулланди, ШХТ МАТТ Ижроия қўмитаси директори Ж.М.Жуманбековнинг ШХТга аъзо давлатларнинг терроризм, сепаратизм ва экстремизмга қарши кураш бўйича 2010—2012 йилларга мўлжалланган ҳамкорлик дастури, шунингдек, ШХТ МАТТ Кенгаши қарорлари амалга оширилишининг бориши тўғрисидаги ахбороти тингланди. ШХТга аъзо давлатларнинг терроризм, сепаратизм ва экстремизмга қарши кураш бўйича 2013—2015 йилларга мўлжалланган ҳамкорлик

дастури лойиҳаси маъқулланди.

ШХТ МАТТ Ижроия қўмитасининг 2011 йилдаги фаолияти ижобий баҳоланди.

ШХТ МАТТ Кенгаши томонидан 2013 йил 1 январдан бошлаб ШХТ МАТТ Ижроия қўмитаси директори лавозимига Хитой Халқ Республикаси вакили Чжан Синьфэннинг номзоди маъқулланди ва уни ШХТга аъзо давлатлар раҳбарлари Кенгашига қўриб чиқиш учун тақдим этиш тавсия қилинди.

Кенгаш ташкилий ишлар ва кадрларга, ШХТ МАТТ Ижроия қўмитаси фаолиятининг молиявий таъминоти ва доир масалалар юзасидан бир қатор қарорлар қабул қилди.

ШХТ МАТТ Кенгашининг навбатдаги мажлисини 2012 йил сентябрь ойда Қирғизистон Республикаси ҳудудида ўтказиш тўғрисида келишиб олинди.

Кенгаш мажлиси ишчанлик, амалий мулоқот ва дўстона руҳда ўтди.

ЎЗА

(Давоми. Боши 1-бетда.)
ИМКОН ИЗЛАГАННИКИ

Кичик мутахассисларни ишга жойлаштириш кўп жиҳатдан меҳнат бозорини чуқур ўрганишга бевосита боғлиқ. Мазкур касб-хунар коллежида ҳам бу масалага алоҳида эътибор қаратилмоқда. Ҳозирги кунда у ерда металлларга ишлов бериш, пайвандлаш ишлари, кенг ассортиментдаги кийимлар моделер-конструктори, автомобилларга техник хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш, компьютер ва компьютер тизимларини сошлаш ва таъмирлаш, бухгалтерия ҳисоби, электр жиҳозлари ва тармоқларини монтаж қилиш ва хизмат кўрсатиш ҳамда сув, газ таъминоти ва канализация тизимларини ўрнатиш, таъмирлаш ва ишлатиш каби йўналишларда кичик мутахассислар тайёрланмоқда. Ўтган йиллар мобайнида ушбу йўналишларни тамомлаган мутахассислар «ТТЗ» ОАЖ, «ТТЗ-металл», «UzClausAgro» ҚК, «Konditionere», «BF Textile production», «Андаза» МЧЖлари, «ToshES qurilish», «ТошшаҳарГРЭС», «Тошкент шаҳар электр тармоқлари» корхоналари, «Дўрмон-текстиль», «Қибрай-текстиль» каби кўплаб хусусий корхоналарда, хизмат кўрсатиш соҳаларида фаолият олиб боришмоқда.

— Йўналишлар бўйича ҳудуддаги турдош корхона ва ташкилотлар билан ўзвий алоқалар олиб бориб, икки томонлама шартномалар тузганмиз, — дейди касб-хунар коллежи директори З.Фаниев. — Уларнинг кичик кадрларга бўлган талаби доимий ўрганиб борилади. Бу коллежимизнинг кейинги фаолиятини таъминловчи муҳим омилдир. Яъни, талаб асосида қабул квотаси, шу билан бирга ихтисослик йўналишлари ҳам белгиланади. Масалан, компьютер тизимларини сошлаш ва таъмирлаш йўналишида бир гал ЭХМ оператори тайёрланса, бошқа сафар компьютерларга техник хизмат кўрсатиш устаси чиқарилади. Худди шунингдек, келаси йиллардан электр жиҳозлари ва тармоқларини монтаж қилиш ва хизмат кўрсатиш йўналишида контроль-ўлчов асбоблари назоратчиси тайёрлашни ҳам мўлжаллаб турибмиз. Сабаби, ҳудудимиздаги ТошГРЭС ва шу каби корхоналарда айнан шу ихтисосликдаги кичик мутахассисларга эҳтиёж борлиги аниқланди.

Жамоа ўз ўқувчиларининг ишлаб чиқариш амалиётини ўташи учун истиқболли иш бевуқчилири топиш ва икки томонлама шартномалар тузишга ҳам катта эътибор қаратилмоқда. Бунда ўқувчилар агарда ўзининг амалий ва назарий билимлари, иш қобилияти ва салоҳиятини кўрсата олса, корхона билан уч томонлама шартнома тузиш имконига эга бўлади. Мисол учун, ўтган йили таълим муассасасининг 10га яқин ўқувчилари «General Motors Powertrain Uzbekistan» қўшма корхонаси ёпиқ акциядорлик жамиятининг синовидан муваффақиятли ўтиб,

САНЪАТ БОҒИНИНГ ҒУНЧАЛАРИ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Эслатиб ўтамиз, «Санъат ғунчалари»-нинг қуръа ташлаш, кичик гуруҳларнинг 1-босқичи, катта гуруҳларнинг 1-босқичи ҳамда кичик ва катта гуруҳларнинг 2-босқичи каби танловлари 24—26 март кунлари Республика ихтисослаштирилган musiқа ва санъат академик лицейида ўтказилган эди.

Танлов натижаларига кўра, иштирокчилардан 15 нафари рағбатлантирувчи, 36 нафари фахрли учта ўринни кўлга киритган бўлса, 3 нафар ёш созанда Гранпри соҳиби деб топилди. Улар: Республика ихтисослаштирилган musiқа ва санъат академик лицейи ўқувчилари — Юлдуз Усмонова(флейта йўналиши), Жасур Якупбеков(кларнет йўналиши) ва Пахлавон Шодмонов(зарбали чолғу йўналиши)-дир.

— 12 ёшимдан бери флейта йўналиши бўйича билим олиб келаяпман, — деди 7-синф ўқувчиси, Гранпри соҳибаси Ю.Усмонова. — Ўтган йили кичик гуруҳлар ўртасида 1-ўринни олган эдим.

Бу йил эса, танловнинг катта гуруҳида иштирок этиб, мутлақ ғолиб бўлдим. Бундан жудаям хурсандман ва устозларимга раҳмат айтаман.

— Бу танловга биринчи марта қатнашим, — дейди Андижон вилотида келган иштирокчи Абдуқаҳор Абдурахимов. — Баритон йўналиши бўйича ўз истеъдодимни намойиш этиб, 3-ўринни қўлга киритдим. Орзуим, шу йўналишни мукамал ўрганиб, халқаро танловларда ғолиб бўлиш...

Тақдирлаш маросимидан сўнг лауреатлар ижросида гўзал куй-қўшиқлар янгради. Ёш созандаларнинг мураккаб musiқа чолғу асбобларини маҳорат ва ўзгача иштиёқ билан чалаётгани киши дилида ҳавас уйғотди. Катта сахнада кичик ижроси билан йиғилганларни, ота-онаси ва устозини баҳраманд этаётган ўқувчининг эса, ўзига, маҳоратига бўлган ишончи ортгани ва дилидан шундай сўзлар ўтгани шубҳасиз: "Мен жаҳон сахналарида ҳам, албатта, ғолиб бўламан!"

Соҳиба МУЛЛАЕВА, «Ma'rifat» мухбири
Бурҳон РИЗОҚУЛОВ олган суратлар.

ишга жойлашишга муваффақ бўлишди. Бу йилги танловга ҳам ўқувчилар жиддий тайёргарлик кўрмоқда. Шунингдек, коллежда ташкил этилаётган бўш иш ўринлари ярмаркалари, иш берувчи корхона ва ташкилотлар раҳбарлари ҳамда ота-оналар ўртасида учрашувлар икки ва уч томонлама шартнома тузишга хизмат қилмоқда.

— Ўтказилаётган бундай тадбирлар ота-оналар фикрининг ижобий томонига ўзгаришига ҳам хизмат қилмоқда, — дейди директорнинг касбий таълим бўйича ўринбосари А.Назаров. — Чунки бу борада авваллари орамизда турли тушунмовчиликлар келиб чиқарди. Эндиликда эса уларнинг ўзи фарзандлари учун амалиёт ўташ ва уч томонлама

хисоби йўналиши ўрнига енгил саноат корхоналари жиҳозларини таъмирлаш ва хизмат кўрсатиш устаси тайёрлашни мўлжаллаб турибмиз.

ХАМКОРЛАРНИНГ МУҲИМ ТАЛАБИ

Ишга бораётган битирувчининг юқори билим, малака ва кўникмага эга бўлишида коллежда олиб бориладиган ўқув амалий машғулотларнинг аҳамияти юқори. Зеро, у таълим жараёнининг муҳим таркибий қисми бўлиб, ушбу босқичда назария амалиёт билан уйғунлашади. Ҳар бир ўқувчи ўз йўналиши бўйича зарурий ускуна ва дастгоҳларда ишлаш кўникмасига эга бўлиши учун таълим муассасасида мустақам моддий-техник база

лағ ажратилгани айна муддао бўлди.

ТТЗ — АСОСИЙ ХАМКОРЛАРДАН БИРИ

Мирзо Улуғбек саноат касб-хунар коллежи билан кадрлар тайёрлаш ва уларни ишга жойлаштириш бўйича ҳамкорлик қилаётган иш берувчилардан бири бу — мамлакат машинасозлигининг йирик корхоналаридан бири бўлган «Тошкент трактор заводи» очик акциядорлик жамиятидир. Ҳозир у ерда ишлаб чиқарилаётган техникалар нафақат юртимиз қишлоқ хўжалиги соҳаси эҳтиёжини қондирмоқда, балки хорижий давлатларга ҳам экспорт қилинмоқда.

«ТТЗ» ОАЖ Тошкент шаҳри ва вилоятидаги 5та касб-

Завод раҳбарияти бўлажак мутахассисларни кенг жалб қилиш мақсадида касб-хунар коллежи билан ўзаро келишган ҳолда биринчи босқич ўқувчиларининг танишувдан иборат ўқув амалиёти ўташни таъминлаб келади. Бунда ўқувчилар ҳафтанинг ҳар жума кунини ишлаб чиқариш цехлари ва ундаги дастгоҳлар ҳамда усталарнинг иш фаолияти, меҳнат қилиш шароитлари билан яқиндан танишишади. Улар кўз ўнгига ҳақиқий жараён намоён бўлган, касбга бўлган қизиқиши ортиб, келгусида шу ерда ишлаш истаги ортиши табиий. Битирувчиларнинг ишлаб чиқариш амалиётига ҳам алоҳида эътибор қаратилади.

— Ўқувчи амалиётга келганида уларни заводимиз-

Ҳозирги кунда ўқувчиларнинг ишлаб чиқариш амалиёти корхоналарда «Устоз-шогирд» тизими асосида амалга оширилиши бу каби ҳолатларга барҳам берди. Негаки, тажриба ва малака бобида етук устанинг қўлида касб сирларини амалий жиҳатдан чуқурроқ ўрганган ва унинг тасвияси асосида тайёр мутахассисни ишга қабул қилиш қайси раҳбарга маъқул келмайди, дейсиз.

— Бу тизим психологик нуқтаи назардан ҳам пухта ўйланган, — дейди Раъно Кечубоева. — Бир жиҳатдан узоқ йиллар ишлаган ишчида ўз тажрибасини бажонидил ёшларга ўргатиб шогирд чиқариш истаги бўлади. Буни заводдаги ходимларимиз мисолида ҳам кўриш мумкин. Иккинчи томондан эса, ёш мутахассисда ишга, устозига, жамоасига ва шу орқали касбига нисбатан меҳр уйғонади. Аҳамиятлиси, бунда битирувчида заводда ишлаш иштиёқи уйғонади, корхонага ижтимоий мослашуви осон кечади. Натижада уч томонлама шартнома имзоланган, ўқувчи бемалол иш бошлаб кета олади. Энг асосийси, заводдаги тажрибалар, анъаналар шу орқали авлоддан авлодга ўтиши таъминланмоқда.

— Металл билан ишлаш, ундан конструкция ва деталлар тайёрлашга қизиқман, — дейди шу коллежининг иккинчи босқич ўқувчиси Н.Эсонбоев. — Яқинда ишлаб чиқариш амалиётини заводнинг трансмиссиялар ишлаб чиқариш цехида ўтаб яна ўқишга қайтдим. У ерда менга 4-разрядли кенг профили дастгоҳчи Малика опа Саъдуллаева устозлик қилди. У менга иш фаолиятим, кейинги ҳаётим учун муҳим бўлган жиҳатларни ўргатди. Ундан ташқари заводда ўқув хонаси ташкил этилган бўлиб, бу ерда ишлаб чиқаришни ўзлаштиришга ёрдам бериш мақсадида корхонанинг тажрибали ходимлари маърузалар ўқишди. Келажақда шу корхонада ишлаш ниятим бор.

— Заводда узоқ йиллардан бери ишлаб келаман, — дейди 4-разрядли кенг профили дастгоҳчи Д.Сафаров. — Шу ерда ишлаб ҳаётимизни изга солдик, оила тебратмоқдамиз. Ўзига яраша тажрибага эга бўлдик. Энди завод олдидидаги қарзимиз ҳам шу: ўрганганларимизни етиштириб келаётган ёшларга ўргатиб, ортимиздан издошлар қолдириш. Бу борада касб-хунар коллежи ўқувчилари билан ишламоқдамиз. Бугунги ёшларимиз анчайин қобилиятли. Ўргатилаётган ва берилган топшириқларни тез илгаб, эркин бажара олишади. Айниқса, ангиланиб, компьютерлашиб бораётган ишлаб чиқариш техника ва технологияларини ишлата олиш кўникмасини тез ўзлаштириётганлари уларнинг ютуғи. Заводимиз, умуман мамлакатимизнинг истикболи шундай ёшлар қўлида эканлиги қувонарли.

Абдор УМАРҚУЛОВ,
«Ma'rifat» мухбири

УЧ ТОМОНЛАМА ШАРТНОМА

ундан ҳам касб-хунар коллежи, ҳам корхона,
ҳам битирувчи (ота-она) манфаатдор

шартнома имзолашни таъминлаш мақсадида янги корхона ва ташкилотлар билан алоқа ўрнатиб, олдимизга таклиф билан келишмоқда. Ҳатто баъзилари фарзандининг иккинчи курсдан корхоналарга «Устоз-шогирд» тизимида амалиётга боришини сўрашмоқда.

«СИЗГА ХИСОБЧИ КЕРАКМИ?»

Ҳозирги кунда бухгалтерия хисоби йўналиши бўйича кичик кадрлар кўпгина касб-хунар коллежларида тайёрланмоқда. Ҳўш, уларнинг келгусидаги иш ўринлари қанчалик қафолатланган?

— Гапингизда жон бор, — деб таъкидлайди З.Ғаниев. — Аввал меҳнат бозорига мутахассисларга талаб юқори бўлган бўлса, ҳоҳлашимиз йўқми, вақт ўтиши билан эҳтиёж аста-секин камайиб боради. Бу табиий жараён. Мазкур йўналиш бўйича ҳам шу кунгача, юқорида айтганимдек, иш берувчилар билан бирга вазият таҳлил қилиб борилган. Яъни, бир ўқув йилида молиячи ихтисослигига, бошқа ўқув йилида эса аудиторликка ўқувчилар қабул қиламиз. Аммо эртага кадрларни ишга жойлаштириш масаласида қатор қийинчиликларга дуч келишимиз мумкин. Шунинг учун ҳам бунга бефарқ қараб бўлмайди. Аксинча, уни ҳал этиш бугуннинг вазифаси. Шу нуқтаи назардан, ҳозирдан бошлаб ҳудудда яна қандай кичик мутахассисларга эҳтиёж борлигини ўрганаёلمиз. Илк хулосаларимиз шу бўлдики, Мирзо Улуғбек, Юнусобод ҳамда Қибрай туманидаги тикув-трикотаж маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи корхоналарда тикув-тўқув машина ва жиҳозларини таъмирлаш устасига талаб бор экан. Яқин йиллар ичида бухгалтерия

мавжуд. Жумладан, 11та ўқув устахона, 58та ўқув хона ва лабораториялар уларнинг хизматида. Яна бир гап: коллежга электр жиҳозлари ва тармоқларини монтаж қилиш ва хизмат кўрсатиш йўналишидаги ҳамкор ва ҳомий корхоналар томонидан «Электр энергия бошқарувини назорат қилишнинг автоматлашган тизими» қурилмасининг ўқув модули сотиб олиб берилган бўлса, компьютер ва компьютер тизимларини сошлаш ва таъмирлаш ҳамда сув, газ таъминоти ва канализация тизимларини ўрнатиш, таъмирлаш ва ишлатиш йўналишлари бўйича Ўзбекистон—Корея Республикаси қўшма лойиҳаси асосида энг янги, замонавий ускуна ва жиҳозлар келтирилди. Айтиш мумкинки, улар ҳозирги кунда ёшларга юқори даражада таълим бериш имконини тугдиради.

— Битирувчиларимиз ишлаб чиқариш корхонасига ишга борганда, замонавий ускуналарни бемалол ишлата олиши учун барча имкониятларни ишга соломқдамиз, — дейди А.Назаров. — Бунинг учун устасоналаримиздаги ускуна ва дастгоҳлар корхоналарникига яқинлаштирилган. Ўқув амалиёти машғулотларида ҳар бир ўқувчи ускуна ва дастгоҳларда ишлаш кўникмасига эга бўлиши учун хомашё билан таъминлашга ҳаракат қилмоқдамиз. Айниқса, металлларга ишлов бериш, пайвандлаш, тикувчилик устахоналарида бу борада қийинчиликлар йўқ. Бунда ҳамкорларимиз катта ёрдам беришмоқда. Шунингдек, жорий йилда хориждан келтирилган асбоб-ускуналарни ишлатиш, уларни хомашё билан таъминлаш учун давлат бюджетидан 6 млрд. сўм маб-

хунар коллежи билан икки томонлама шартномалар имзолаган. Бироқ завод учун асосий кичик кадрлар Мирзо Улуғбек саноат касб-хунар коллежидан тайёрланади.

— Ушбу касб-хунар коллежиди асосий ишлаб чиқариш цехларимиз учун зарур бўлган кенг профили дастгоҳчи, пайвандчи, электромонтёр ва авточилангарлар тайёрланади, — дейди заводнинг кадрлар ва ишлаб чиқариш ўқув бўлими бошлиғи Хулқар Пирматова. — Шунинг учун ҳам коллеж билан доимий ва мустақам алоқа ўрнатганмиз. Бунинг асоси сифатида 2011—2014 йиллар учун ҳамкорлик ишлари бўйича чора-тадбирлар режаси ишлаб чиқилган. Унга кўра, аввало, келгуси уч йил учун заводдаги кадрларга бўлган эҳтиёж ўрганилиб, шу бўйича ҳамкоримизга бюртма берганмиз. Масалан, бу йил цехларимизда 25 нафар металл ишлов бериш дастгоҳчиси, 20 нафар электрогазпайвандчи ва 25 нафар авточилангарга талаб бор. Бу талабни қондириш мақсадида ҳозирги кунда биргина бўлажак дастгоҳчилардан 37 нафари ишлаб чиқариш амалиётини ўтамоқда. Улар амалиёт даврида тажрибали мутахассисларнинг қатор синовларидан ўтиб танлов асосида ишга жойланади. Ундан ташқари, заводда янги иш ўринлари яратилгач қаратилган қатор чора-тадбирлар ҳам амалга оширилмоқда. Масалан, 2011 йилнинг ноябрь ойидан бошлаб пахта териш машиналарини ишлаб чиқиш цехи ўз фаолиятини бошлади. Бу келгусида мазкур касб-хунар коллежи билан ўзаро ҳамкорлик алоқаларимиз янада кенгайишига, кўплаб ёшларни иш билан таъминлашга хизмат қилади.

да узоқ йиллардан бери ишлаб келаётган тажрибали усталарга «Устоз-шогирд» тизими асосида шогирд сифатида бириктирамиз, — дейди заводнинг ишлаб чиқариш ўқув бўлими бош устаси Раъно Кечубоева. — Улар ёрдамида ўқувчилар касб-хунар коллежиди олган назарий билимларини профессионал дастгоҳларда амалий қўллади. Амалиётда фаол иштирок этган ўқувчиларни рағбатлантириш мақсадида уларга I разрядли ишчи маошининг 30 фоизи миқдорида иш ҳақи ҳам тўланади. Шунингдек, улар ишлаб чиқариш амалиёти тугагандан кейин ҳам ҳафтада икки марта келиб, ўз устозлари билан касбнинг сир-асрорларини ўрганишига имконият яратилган.

Ҳамкорлик шартномасига кўра, коллежининг ишлаб чиқариш таълими усталари цехларда малака ва тажриба оширмоқда. Заводнинг цех бошлиқлари, цех бошлиғи ўринбосарлари, смена бошлиқлари каби энг малакали мутахассислари жадал асосида коллеждаги ўқув-амалий машғулотларга, шунингдек, турли имтиҳонларга жалб этилади. Бу ўқувчилар билан келгусида уч томонлама шартнома тузишда уларни янада яхшироқ билишга, саралаш оlishга хизмат қилмоқда.

«УСТОЗ-ШОГИРД» ТИЗИМИНИНГ СИРИ НИМАДА?

Халқимизда бир гап бор: синалмаган отнинг сиртидан ўтма. Авваллари кўпчилик иш берувчилар ёш мутахассисга, гарчи у етарли билим, малака ва кўникмага эга бўлса-да, уначлик ҳам ишонавермасди. Ишонганда ҳам синов муддати орқали ишга қабул қилинган, янги ходим кўникма ҳосил қилганича анча вақт ўтар эди.

Yangiliklarda

❖ **Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида Компьютерлаштириш ва ахборот-коммуникация технологияларини ривожлантириш бўйича мувофиқлаштирувчи кенгашининг Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 21 мартда қабул қилинган замонавий ахборот-коммуникация технологияларини янада кенгрок жорий қилиш ва ривожлантириш чора-тадбирларига оид қарорининг бажарилишини таъминлашга бағишланган навбатдан ташқари йиғилиши бўлиб ўтди.**

Мажлисда ушбу қарорнинг мазмун-моҳияти, асосий вазифалари ва мақсадлари давлат ва ҳўжалик бошқаруви, маҳаллий ҳўкимлик органлари раҳбарлари, мажлис қатнашчиларига кенг ва атрофлича тушунтириб берилди.

Белгиланган вазифаларни ўз вақтида ва сифатли бажариш бўйича аниқ топшириқлар ва уқудатлар белгиланди, Ўзбекистон Республикасида 2012-2014 йилларда замонавий ахборот-коммуникация технологияларини янада кенг жорий этиш ва ривожлантириш бўйича дастурнинг ижросини таъминлаш юзасидан режа-жадвали тасдиқланди.

Қарорда жорий йилда амалга оширилиши лозим бўлган топшириқлардан келиб чиққан ҳолда Компьютерлаштириш ва ахборот-коммуникация технологияларини ривожлантириш бўйича мувофиқлаштирувчи кенгашнинг 2012 йил иш режасига тегишли қўшимча ва ўзгаришлар киритилди.

Қўрилган масалалар бўйича мутасадди вазирлик ва идораларнинг фикр мулоҳазалари тингланди ҳамда қўрилган вазифаларни ўз вақтида ва сифатли амалга ошириш юзасидан Мувофиқлаштирувчи кенгаш ҳамда соҳа мутахассислари томонидан таклифлар берилди. Йиғилиш натижалари юзасидан Мувофиқлаштирувчи кенгашнинг тегишли қарори қабул қилинди.

❖ **Тошкент Халқаро Вестминстер университетида Маданият ҳафталиги бошланди.**

Мазкур тадбирни ўтказишдан асосий мақсад ўсиб келатган ёш авлодни миллий маданиятимизга ҳўрмат, ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, ёшлар ўртасида соғлом турмуш тарзини тарғиб этиш, иқтидорли ёшларни қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш, талабаларнинг интеллектуал салоҳияти, ижтимоий фаоллигини ошириш, ижодкорлик қўбилиятини юзага чиқаришдан иборат.

Маданият ҳафталиги доирасида "Кувноқлар ва зукколар" танлови, иқтидорли талабалар иштирокида «Жаҳон рақслари» концерти, «Заковат» интеллектуал ўйини, спорт мусобақалари, ёш дизайнерларнинг либослар кўргазмаси каби ранг-баранг тадбирлар бўлиб ўтади.

❖ **Тошкентда Педагогик грантлар дастури ҳўлиб-ларини тақдирлашга бағишланган тадбир бўлиб ўтди.**

«Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми» жамғармаси томонидан бир қатор жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликда ўтказилаётган тадбирга таълим соҳаси раҳбарлари, олимлар, ўқитувчилар, жамоат ташкилотлари вакиллари, оммавий ахборот воситалари ҳўдимлари таклиф этилди.

Педагогик грантлар дастури 2006 йилдан бўён ўтказиб келинади. Лойиҳа ўқитувчиларни қўллаб-қувватлаш, касб малакаси ва маҳоратини ошириш, уларнинг илғор гўя ва ташаббусларини таълим жараёнига таътиб этишга қўмаклашиш, ўқув-ўқувчи қўлланмалар яратишда алоҳида аҳамият касб этмокда.

Дастур доирасида 2011 йилнинг 1 ноябридан 31 декабригача ўтказилган танловда бир ярим минг нафарга яқин педагогдан аризалар қабул қилинди. Ўқув ишланмалари энг яхши деб топилган 50 нафар ўқитувчи дастур ҳўлиби, деб топилди.

❖ **Бугунги кунда ёшларни оилавий ҳаётга тайёрлаш, эрта никоҳнинг олдини олиш мақсадида олий ўқув юртларида мунтазам равишда илмий-амалий анжуманлар ташкил этилмокда.**

Ана шундай тадбирлардан бири Турин политехника университетида бўлиб ўтди.

«Қамолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати Тошкент шаҳар кенгаши билан ҳамкорликда ташкил этилган тадбирда икки юз нафардан зиёд талабалар ва ёш олимлар иштирок этди.

Тадбирда талабалар ва ёш олимларнинг «Оила мустаҳкамчилиги таъминлашда маънавий қадриятларнинг ўрни», «Эрта турмуш қуришнинг салбий оқибатлари», «Юртимиздаги демократик ангиланишлар жараёнида хотин-қизлар фаоллигини ошириш», «Ирсият билан боғлиқ касалликларнинг олдини олиш» каби мавзулардаги маърузалари тингланди.

ЎЗА ва махсус мухбирларимиз йўллаган материаллар асосида тайёрланди.

ҲАР БИР МАКТАБ ҒУРУРИМИЗ РАМЗИ

Бугун ўзининг замонавий кўринишию таълим самарадорлиги борасида эришаётган юқори натижалари билан дунёга танилаётган умумтаълим мактабларимиз қўллаб топилади. Мактаб таълимини ривожлантириш давлат умуммиллий дастури шарофати билан нафақат пойтахтда, балки мамлакатимизнинг энг чекка ҳудудларида ҳам муқташам ўқув биноси, бой моддий-техник базага эга бўлган таълим масканларини кўриш оддий бир ҳолга айланиб қолганлиги ҳам рост.

Куни кеча пойтахтимиздаги 243-мактабда ўз ишини бошлаган «Таълим жараёнини такомиллаштириш бугунги кўннинг энг долзарб вазифасидир» мавзусидаги семинар ҳам ана шундай умумтаълим муассасалари ўртасида ўзаро таъриба алмашиш ва ютуқларни янада қўлайтиришга хизмат қиладиган тадбирлардан бири бўлди. 5 кўн давом этиши режалаштирилган мазкур семинарнинг аҳамиятли томони шундаки, вилоятлардан ташриф буюрган мактаб директорлари пойтахтдаги бир неча таълим муассасаларида бўлиб, таълим жараёнини ташкил этиш, синфхоналарни жиҳозлаш, ободончилик ва кўқаламзорлаштириш ишлари, бир сўз билан айтганда, мактабни ҳам кўрку тароват жиҳатдан, ҳам таълим сифати жиҳатидан ҳар қандай кишининг ҳавасини уйғотадиган, пировардидан барқамол авлодни воёга етказадиган масканга айлантириш борасида янада кенгрок амалий хулосаларга эга бўлишмокда.

— Пойтахтимизнинг йилдан йилга очилиб

бораётган гўзал қиёфаси бугун ҳар қандай кишини мафтўн этади. Юртдошларимизнинг эса фахру ғурурини оширади. Мана шундай гўзал шаҳарнинг мактаблари ҳам шунга муносиб обод, кўркам, кўрган кўзни қувонтирадиган даражада файзли бўлиши ҳам табиий ҳол. Шу жумладан, мактабнинг нафақат ташқи кўриниши ички имкониятлари, бой моддий-техник базаси, синфхоналарнинг жиҳозланиши ва шунга ҳамоҳанг тарзда ўқувчилари эришаётган натижалари ҳам ҳар қанча мактовга лойиқ, — дейди Жиззах шаҳридаги 22-ИДУМ директори Дилфуза Садриддинова. — Албатта, мен фаолият юритаётган мактаб ҳам 2009 йилда капитал таъмирланган ва барча қўлайликларга эга. Шундай бўлса-да, бу каби амалий кўргазмалар семинарларнинг айнан мактаб директорлари учун ўтказилиши муҳим аҳамиятга эга эканлигини бугун ҳўқур ҳис қилдим. Чўнки бундай тадбирларда ҳамкасбларингиз билан суҳбатлашасиз, ўзингиз учун кўпгина ангилликларни оласиз, мактабни ҳар томонлама ривожлантириш учун янгидан-янги режалар билан қайтасиз. Бугунги семинарда мен ҳам ўзим учун бир қанча ташкилий ишларни режалаштириб олдим.

Мазкур семинар 30 мартгача давом этади. Семинарларни кейинги кўнларида мактаб директорлари пойтахтимиздаги 169-, 50-, 69-, 17-мактабларда бўладилар.

Бахтиёр ЁҚУБОВ
Б.РИЗОҚУЛОВ олган сурат.

ИҚТИДОРЛИЛАР КЕЙИНГИ БОСҚИЧДА

Самарқанд санъат коллежи концерт залида «Келажак овози» республика кўрик-танловининг вилоят босқичи ҳўлибларини тақдирлаш маросими бўлиб ўтди. Жорий йил мазкур танловнинг вилоят босқичида 600дан зиёд ёшлар архитектура ва дизайн, ахборот технологиялари, рационализаторлик таклифлар ва техник ишланмалар, тасвирий ва амалий санъат, адабиёт ва публицистика номинациялари бўйича ўз билим ва иқтидорларини синовдан ўтказди. Улар орасидан энг иқтидорли 42 нафари танловнинг республика босқичида қатнашиш учун йўланма олди.

— Танловда Шоҳи Зинда макбарасини қайта реконструкция қилиш лойиҳаси билан қатнашди, — дейди архитектура ва дизайн йўналиши ҳўлиби, Самарқанд давлат архитектура-

қурилиш институти талабаси Фарҳод Кўрбонов. — Мазкур лойиҳам танлов ҳайъати томонидан юқори баҳоланиб, биринчи ўринни эгалладим. Эндиги вазифа республика босқичида ҳам муносиб иштирок этиш ва лойиҳани амалиётга таътиб қилишдан иборат. Юртимизнинг қадим ўтмишидан сўзловчи мазкур тарихий обидаларни асл ҳолида сақлаш, келажак авлодга етказиш биз ёш архитекторларнинг энг асосий вазифамиздир.

Тадбир доирасида ташкилотчилар томонидан ёшларнинг таклиф ва гўялари муҳоама-сига бағишланган конференция ва ҳўлибларнинг ижодий ишлари кўргазмаси ташкил этилди.

Ҳасан ЖўРАЕВ,
«Ma'rifat» мухбири

УСТОЗЛАР ИЗИДАН БОРАМИЗ

В.Успенский номидаги республика ихтисослаштирилган мусиқа академик лицейида «Устозлар изидан» деб номланган мусиқа кечаси бўлиб ўтди.

Қашқар рубоби назариясини ўрганишда ўзининг методик асарлари, изланишлари билан ҳисса қўшган олим Ф.Н.Васильев хотирасига ба-

ғишлаб ўтказилган ушбу тадбирда мусиқашунос олимлар, санъат ихлосмандлари, лицейнинг ўқитувчи ва ўқувчилари иштирок этдилар.

Концертда лицейнинг ҳалқ чолғулари бўлими катта ўқитувчиси Жамшид Ражабов бошчилигида иқтидорли ўқувчилар, республика ва халқаро танловлар ҳўлиблари қашқар

рубоби орқали гўзал мусиқаларни ижро этдилар. Тақдим этилган асарлар ичида фақатгина миллий эмас, балки бошқа халқ мусиқалари ҳам борлиги бугунги ўзбек ёшларининг мусиқа оламида қўлаётган парвози, ташлаётган қадами қай даражада эканлигини белгиледи.

С.МУЛЛАЕВА

БИЛИМЛАР БЕЛЛАШУВИ: АНЪАНАГА АЙЛАНАЁТГАН ТАДБИР

«Билимлар беллашуви» оддий танлов эмас. У иктидорли ўқувчиларни юзага чиқариш ва қўллаб-қувватлаш, малакали ўқитувчиларни рағбатлантириш ҳамда илгор тажрибаларни оммалаштириш, умумтаълим мактабларида таълим-тарбия сифатини оширишни назарда тутати. Утган ўқув йилида илк бор ташкил этилган мазкур танлов қисқа муддат ичида ўқувчилар, ота-оналар ҳамда педагоглар эътиборини қозониб,

анъанага айланиб улгурди. Бу йил ҳам «Билимлар беллашуви» уюшқоқлик билан ўтказилмоқда. Республика миқёсида «Билимлар беллашуви»нинг навбатдаги учинчи, вилоят босқичи ҳам ўз низоҳисига етди. Мазкур босқичнинг ўзига хос жиҳати шундаки, унда ўтган йилги беллашувларнинг республика босқичида биринчи ўринни эгаллаган ўқувчилар ҳамда ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаб-

ларида бўлиб ўтган биринчи босқич натижаларига кўра энг юқори ўринни эгаллаган ўқувчилар тўғридан-тўғри иштирок этмоқдалар. Бу эса ҳар бир иштирокчиға беллашувға жиддий тайёргарлик кўриш масъулиятини юклаган табиий. Шунинг алоҳида таъкидлаш жоизки, туман босқичидан бошлаб ўқувчиларнинг билимлар беллашувидagi натижалари Халқ таълими вазирлигининг интернет сайтыга киритиб борилмоқда.

МУНОСИБЛАР МУҲИМ БОСҚИЧДА

Яққасарой туманидаги 26-мактабда Тошкент шаҳри мактаблари ўқувчилари ўртасида учинчи босқич синовлари бўлиб ўтди. Унда мактаб ва туман босқичида сараланиб биринчи ўринни қўлга киритган 399 нафар ўқувчи ўз билим ва иқтидорини намойиш этди. 5—8-синф ўқувчилари 15та фан

йўналишида Давлат таълим стандартлари асосида шу кунга қадар эгаллаган билимларини синовдан ўтказиб, навбатдаги энг муҳим доvon — республика босқичида иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритди.

Икки кун давом этган танловда голиблар аниқланди. Биринчи

ўрин эгалари ва уларнинг устозлари Тошкент шаҳар халқ таълими Бош бошқармаси томонидан муносиб рағбатлантирилди. Айни кунда барча иштирокчиларнинг натижалари тahlil қилиниб, якуний хулосалар чиқарилмоқда.

Санжар РУСТАМОВ
Тошкент шаҳри

ЖИДДИЙ ТАЙЁРГАРЛИК — МУВАФФАҚИЯТ ОМИЛИ

Термиз шаҳридаги 13-мактабда 5—8-синф ўқувчилари ўртасида умумтаълим фанлари бўйича билимлар беллашуви бўлиб ўтди. Унда биринчи ва иккинчи босқичда голибликни қўлга киритган 600 нафардан ортиқ иктидорли ўғил-қизлар республика беллашувида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритиш учун қизғин кураш олиб боришди.

Биринчи кунги ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаблари ўқувчиларидан 150 нафари 10та фандан ёзма иш бажаришда, саволларга озғак жавоб беришда ҳамда лаборатория ишлари амалда намойиш этишди.

Иккинчи кунги умумтаълим мактабларининг 450 нафар иктидорли ўқувчилари 15 та фандан билим, малака ва қўникмаларини синовдан ўтказишди. Иккинчи маротаба ўтказилаётган бу беллашув таълим муассасалари фаолиятига баҳр беришда муҳим роль ўйнапти.

— Ўқувчиларнинг билимлар беллашувида иштирок этишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган, — дейди кимё фанида ҳакамлик қилаётган 2-даражали «Соғлом авлод учун» ордени совриндори Махзуна Сафарова. — 8-синф ўқувчилари кимё фанидан лаборатория ишларини Давлат таълим стандартлари талаблари асосида бажаришди. Айниқса, Деновадаги 5-давлат ихтисослаштирилган мактаб-интернати ўқувчиси Маъмур Турсунов, 17-ДИМИ ўқувчиси Шухрат Норматов бу вазифани яхши урдалашди. Ишонимизки, иктидорли ўқувчиларнинг танловнинг республика босқичида ҳам яхши натижаларини қайд этиб, вилоят шарафини муносиб ҳимоя қилдилар.

— Утган йили 7-синф ўқувчиси Мавлуда Менгиёзова билимлар беллашувининг тўртинчи босқичида муваффақиятли қатнашган эди, — дейди Қизирқ туманидаги 7-ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактабининг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси Хурсандулло Тангиров. — Бу йил ҳам 5-, 6-, 7-, 8-синфлардан 4 ўқувчинини вилоят беллашувига гўхта тайёрлаб келдим. Бунинг учун ўтилган мавзуларни яна бир қарра такрорладик. Озғак ва ёзма нутқ маданиятини ўстиришга алоҳида эътибор бердим. Ўйлайманки шогирдларим ишончмани оқлайди.

Икки кун давом этган мусобақада республика босқичида иштирок этадиган голиблар аниқланди.

Норкуват ТўРАЕВ
Сурхондарё вилояти

Чортоқ туманидаги 6-мактабнинг 7-синфида таҳсил олаётган Муаттар Давлатова биология фанига қизиқди. Тиришқоқлиги ва атроф-муҳитга қизиқувчанлиги боис бошқа тенгдошларидан ажралиб туради. Шу боис «Билимлар беллашуви»да ўз билимларини синовдан ўтказиш, қўникма ва малакаларини намойиш этиш учун мактаб босқичиданоқ тиришқоқлик билан ҳаракат қилди. Бу эса унинг беллашувларнинг вилоят босқичида ҳам голиб бўлишини таъминлади.

— «Билимлар беллашуви»нинг вилоят босқичида билим, иқтидорли ва қобилиятли тенгдошларим иштирок этганига амин бўлдим, — дейди М.Давлатова. — Беллашувнинг республика босқичига йўланма олиб,

ТАНЛОВ ВИДЕОКАМЕРАЛАР ОРҚАЛИ КУЗАТИЛДИ

устозларим ва ота-онамнинг ишончини оқлаганимдан бахтиёрман. Республика босқичида ҳам юқори натижага эришиш ҳаракатиданман.

«Билимлар беллашуви»нинг вилоят босқичи очилиш тадбири кўтаринки руҳда ва байрамона ўтишини таъминлаш мақсадида маҳаллий ҳокимият вакиллари, эл-юрт ўртасида катта обрў-эътиборга эришган устоз-мураббийлар тақдиф этилди. 24 март кунги вилоятдаги ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактабларининг иктидорли 300 нафар ўқувчилари ўзаро беллашган бўлса, 25 март кунги 15та фандан иборат 37 йўналиш бўйича туманларда голибликни қўлга киритган 437 нафар ўқувчи билим борасида ўзаро куч синашди.

— «Билимлар беллашуви»нинг вилоят босқичи адолатли ва талаб даражасида ташкил этилди, — дейди Поп туманидаги 40-мактаб ўқувчиси Юлдуз Алимова. — Эътиборлиси, беллашув ўтаётган ҳар бир хонага алоҳида видеокамера ўрнатилиб, жараён видеотасмага ёзиб олинди. Бу эса беллашувни янада адолатли ўтишини таъминлади. Қувонарлиси, беллашувнинг биринчи тури якунлангач, бирор-та ҳам ўқувчи ёки ўқитувчи, ота-оналар томонидан эътироз бўлмади.

Хайрулло АБДУРАХМОНОВ,
Наманган вилояти

Қорақалпоғистон Республикасида ўтказилган иккинчи босқич натижаларига кўра голибликни қўлга киритган жами 679 нафар ўқувчи (шундан 105 нафари ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаблари ўқувчилари) беллашувнинг 3-босқичида 16та фан

НАТИЖАЛАР ХУЛОСАГА УНДАЙДИ

кесимиде иштирок этди. Шунингдек, беллашувларда Қорақалпоғистон Республикаси шаҳар, туманларидан ташқари Навоий вилоятидаги қорақалпоқ тилида таълим олувчи мактаб ўқувчилари ҳам голиблик учун кураш олиб боришди.

Билимлар беллашувининг очилиш тадбири байрамона кайфиятда ташкил этилиб, унда маҳаллий ҳокимият вакиллари, давлат мукофотлари

билан тақдирланган инсонлар ва ҳудудий халқ таълими бошқарув идоралари раҳбарлари иштирок этди.

Ўтказилган беллашув якунларига кўра Ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактабларидан 21 нафар ўқувчи, умумий ўрта таълим мактабларидан 41 нафар ўқувчи голиб деб топилди, 4-босқичга йўланма олган бўлса, таҳлилий олиб қарайдиган бўлса, Нукус шаҳри, Қўнғирот, Тўрткул, Амударё туманларидан иштирок этган ўқувчилар яхши тайёргарлик билан келганлигини намойиш этиб, юқори кўрсаткичларни қайд этдилар.

Азамат ПИРНИЯЗОВ
Қорақалпоғистон Республикаси

БИР МАКТАБДАН ОЛТИ ГОЛИБ

Баҳсларда ўқувчилар фанлардан олган билимларини эркин намойиш этиш имкониятига эга бўлдилар. Масалан, 5-синф ўқувчилари она тилидан Низомда белгилангандек «Тошбақа ҳақида афсона» деб номланган диктант матнини танладилар. Матн шу ёшдаги ўқувчиларга мос бўлиб, 125та сўздан иборат эди. Диктант ёзган 22 ўқувчининг 4 нафари энг юқори — 75-80 балгача (18.1 фоиз), 9 нафари 70-74 балгача (41 фоиз), 7 нафари 65-69 балгача (32 фоиз) натижа кўрсатдилар.

— 5-синфлардаги ёзма иш натижалари ўқувчиларнинг билим сифати 59.1 фоизни ташкил этганини кўрсатди, — дейди шу синф бўйича ҳакамлар хайъати раиси Г.Худойберганаева, — самарадорлик эса 75 фоизни ташкил этди. Бу кўтилган натижа эди. Шунинг алоҳида таъкидламоқчиманки, ана шу ўқувчиларнинг озғак синов жавоблари ҳам шунга жуда яқин кўрсаткич берди. Озғак синов натижаларига кўра ўқувчилар билим сифати 60 фоизни, самарадорлиги эса 76 фоизни ташкил этди. Бу ўтган йилдаги болалар билимига нисбатан 5-7 фоиз юқори демакдир. Айниқса, Олтиариқ туманидаги 1-ИДУМИ ўқувчиси Мадинахон Муҳимжонованинг ёзган диктанти хато-сиёз ёзилгани ва чироийли хусниҳати билан барчамизни ҳайратда қолдирди. Мадинахоннинг энг юқори 95 балл натижани қўлга киритгани унинг иктидори юксак эканлигиндан далолат беради.

Шу кунги баҳсларнинг натижасига кўра Олтиариқ туманидаги 1-ИДУМИ ўқувчилари энг юқори натижа кўрсатиб, 6та фандан биринчи ўрин соҳиблигини қўлга киритдилар. Шу мактабнинг икки нафар ўқувчиси 2-ўрин, 3 нафари эса 3-ўрин совриндорларига айландилар. — Бундай натижаларга эришимизда, — дейди мактаб директори Хамиджон Раҳимов, — мактабимизда яратилган илмий-маърифий, иходий муҳит ҳам қилувчи роль ўйнади. Қолаверса, ўқитувчиларимизнинг ўз касбияга бўлган меҳри, изланувчанлиги, иходкорлиги, ўқувчиларимизда шаклланган ўз келажаклариға катта ишонч, умид туғуларни бу ютуғларнинг асоси бўлди, деб ҳисоблайман. Утган йилда 4 нафар ўқувчиси Республика босқичида иштирок этиб, уларнинг 2 нафари (она тили ва математика фанларидан) 2-ўрин соҳиб бўлгандилар. Бу йил эса натижаларимиз янада юқори бўлишига ишонаман. Чўки ўқувчиларимиз ўқув фанлар асосларини чўқур ўзлаштиришга эришгандилар.

Баҳодиржон ШОКИРОВ
Фарғона вилояти

БАҲОРНИНГ ЯНА БИР БАЙРАМИ

Иктидорлилар кўригига айланган бораётган «Билимлар беллашуви» тадбирининг ҳар томонлама намунали ва уюшқоқлик асосида, байрамона ўтказилаётгани кишини қувонтиради. Жиҳзаҳ шаҳридаги 22-ихтисослашган давлат умумтаълим мактабиде билимлар беллашувининг вилоят босқичи ана шундай кўтаринки руҳда бўлиб ўтди. Тадбирда мактаб ёш санъаткорлари томонидан тайёрланган куй-қўшиқ ва сахна кўринишлари юртимизда давом этаётган баҳор байрамига ўзгача мазмун башх этди.

Таъкидлаш жоизки, синовларнинг 2-босқичида 12413 нафар ўқувчи иштирок этди. Улар орасидан голибларни аниқлаш осон кечмади, албатта. Вилоят босқичи эса 15 фан бўйича 533 нафар ўқувчи голиб сифатида қат-

нашди. 22-мактабда иштирокчиларнинг тест, ёзма иш ва лаборатория топшириқларини баҳаришлари учун етарли шарт-шароит яратилди. Беллашувнинг ошқоралик ва ҳаққонийлигини таъминлаш мақсадида кенг жамоатчилик вакиллари, ота-оналар ҳам тақдиф этилди.

— Билимларимизни ҳаққоний синовдан ўтказиш учун яратилган шароит бизга манзур бўлди, — дейди Жиҳзаҳ туманидаги 17-мактабнинг 6-синф ўқувчиси Қумуш Фойибназарова. — География фанидан вилоят босқичида ҳам 1-ўринни эгаллаб, кейинги босқичга йўланма олдим. Энди устозим билан янада жиддий шугулланам, билим ва тажрибаларимни бойитмоқчиман.

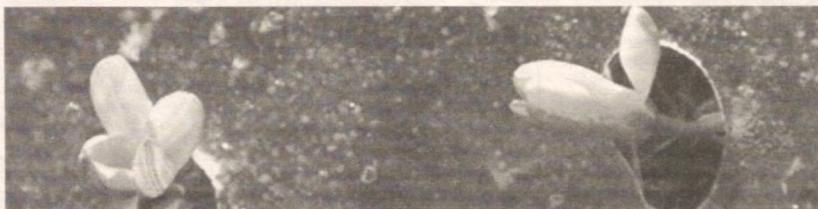
Билимлар беллашувиде ўқувчилар дунёқарашининг, билим да-

ражасининг ҳаққоний баҳрланаётганлигини кузатиш мумкин. Унда иштирок этган айрим ўқувчилар аввалги босқичлардан ҳам яхшироқ натижага қайд этгани қувонарли. Жумладан, тарих фанидан 1-ўринни қўлга киритган Зомин туманидаги 60-мактабнинг 7-синф ўқувчиси Сардор Мамаатқаримов дастлабки босқичларда 86,88 балл тўплаган бўлса, вилоят босқичида эса ҳакамлар хайъати томонидан 90 балл билан баҳоланди.

Барча синов ва топшириқлардан юқори натижага эришган 57 нафар ўқувчи республика босқичига йўланма олди. Голиб ўқувчилар ва уларнинг ўқитувчилари ҳомилар томонидан моддий ва маънавий рағбатлантирилди.

А.СОДИКОВ
Жиҳзаҳ вилояти

Faslning eng yaxshi ijodkorlari

«ҚИШ ҚАҲРАТОНИ»ДАН
ҒОЛИБ ЧИҚҚАН
«БОЙЧЕЧАК»ЛАР

Ўзининг қорларию қаттиқ совуқлари билан «энг узун қиш» дея таъриф олган қумуш фаслни кузатиб, фасллар келинчагига пешвоз чиқдик. Ҳар баҳор ҳам шу бўлар такрор деганларидек, қиш қанчалик қаттиқ келмасин барибир қор кўйнидан кўлам дарақчиси — бойчечак бўй кўрсатаверади. Юртимизда кўламнинг яна бир эзгу айёми Наврўз нафаси кезиб юрган шу кунларда «Фаслнинг энг яхши ижодкори» танловининг қиш фасли (2011 йил декабрь, 2012 йил январь, февраль ойлари)ни сарҳисоб қилдик. Марҳамат, ғолиблар билан танишинг.

Танлов номинациялари номи	Ғолиб материал номи ва санаси	Ғолиб муаллифлар
«Энг яхши мақола»	Мардлик. (2012 йил 14 январь сони)	Хулкар Тўйманова
«Оригинал бир соатлик дарс»	Математик бошқотирмалар ўқувчиларни маънавий фикрлашга ундайди. (2011 йил 14 декабрь сони)	Баҳром Норкулов, Тошкент банк коллежи ўқитувчиси
«Сермазмун саҳифа»	«Олтин беланчак» саҳифаси. (2012 йил 22 февраль сони)	Ойбуви Очилова
«Энг яхши очерк ёки эссе»	Эсиз, яна қачон чироқ ўчади? (2011 йил 17 декабрь сони)	Зилола Мадатова
Педагог-муаллифнинг долзарб материали	Мактаб назорат гуруҳи: унинг фаолияти таълим муассасасида ишчанлик кайфиятини ҳамда соғлом рақобат муҳитини яратишда қўл келмоқда. (2012 йил 29 февраль сони)	Баҳодир Раҳмонов, Чироқчи туманидаги 90-мактаб директорининг ўқув ишлари бўйича ўринбосари
Юқоридаги ғолиблар тахририятнинг фахрий ёрлиғи ва энг кам иш ҳақининг 3 баравари миқдорида мукофотга сазовор бўладилар.		
«Қизиқарли интервью, суҳбат»	«Оила — нурқўприк». (2012 йил 4 январь сони)	Курбонбой Матқурбонов
«Жозибали сурат»	Игна тутган аёллар. (2011 йил 14 декабрь сони)	Назира Боймуродова
«Самарали методик материал»	Ўқувчилар нутқини ўстиришда баённинг аҳамияти. (2012 йил 7 январь сони)	Соҳибхон Маҳмудова, Учқўприк туманидаги 1-ИДУМИ директор ўринбосари
«Тарбияга оид амалий тақлиф»	Фарзанд камолини кўриш бахти. (2012 йил 25 февраль сони)	Олимжон Севаров, Республика «Оила» илмий-амалий маркази илмий тадқиқотчиси
«Ўқишли бадий асар»	Совға. (2012 йил 4 январь сони)	Абдулла Чинмирзаев
Юқоридаги ғолиблар тахририятнинг фахрий ёрлиғи ва энг кам иш ҳақининг 2 баравари миқдорида мукофотга сазовор бўладилар.		
«Воқеликка муносиб шарҳ»	Таълим-тарбия ўйғунлиги ёки биринчи бўлиш масъулияти. (2012 йил 11 февраль сони)	Хайрулла Абдурахмонов
«Ўзига хос янгилик»	Дунё ўқувчиларини фикрлашга ундаган лойиҳа. (2012 йил 15 февраль сони)	Шоира Боймуродова
«Талаба-журналистнинг ёрқин публицистик иши»	Кўёш йўлагига туғилганман... (2012 йил 11 февраль сони)	Севара Мусаева, ЎзДЖТУ талабаси
«Энг сара таржима материали»	Доно. «Керак!», «Шарт! — ихтиронинг наси. (Япон тилидан таржималар.) (2012 йил 18 январь сони)	Баҳора Насимова
«Ҳозиржавоб муштарий» («Акс-садо»)	Энг мушкул иш қайси? (2012 йил 25 февраль сони)	Шарофат Абдуҳамидова, РТМ методисти
«Энг яхши репортаж»	Юрагимни болаларга бағишлайман! деди ҳар бир «Меҳрибонлик уйи» тарбиячиси. (2011 йил 24 декабрь сони)	Шарифа Мадраҳимова
Юқоридаги ғолиблар тахририятнинг фахрий ёрлиғи ва энг кам иш ҳақининг 1 баравари миқдорида мукофотга сазовор бўладилар.		

Баҳор ижод фасли. Демак, фаол муаллифларимиздан, ўқитувчи-педагоглардан ҳамда муштарийларимиздан энг сара ижод намуналарини кутиб қоламиз. Ғолибларни чин дилдан қутлаймиз.

ТАХРИРИЯТ

Мақтабимизда хотин-қизларнинг ижтимоий-ҳуқуқий маънавиятини ҳамда фойдали меҳнатга жалб этиш, битирувчи синф ўқувчиларини мустақил ҳаётга тайёрлаш борасида кенг қўламли ишлар амалга оширилмоқда. Мактаб маъмурияти ҳар бир оиланинг яшаш тарзи ва моддий шарт-шароитларидан доимо хабардор бўлиб, уларнинг маданий дам олиши, оилавий спортчиларнинг турли мусобақаларда иштирок этиши, тўй-ҳашамларини

Jarayon

ортиб, улар ўтган йили турли спорт мусобақаларининг вилоят босқичида ҳам муваффақиятли катнашишди.

Ёш оилалар ўртасида соғлом турмуш тарзи тарғиботи-га қаратилган «Саломатлик» бурчаги ташкил этилиб, зарур материаллар билан таъминланган. Таҳрибали педагог Дилфуза Болтабоева раҳбарлигидаги «Рухият уммони» тўғрагининг иш олиб бораётгани ҳам мактовга арзигulikдир. Тўғаракка 25 нафар билимдон, зукко ва изланувчан ўқувчи уюшган. Ирода Жаъфарова, Комила Эшбекова, Зарина

СОҒЛОМ ТУРМУШ
ТАРЗИНИ ТАНЛАЙМИЗ!

кўнгилли ўтказишга бош-қош бўлмоқда.

Жамоамизда 93 нафар педагог фаолият олиб бормоқда. Сўнгги йилларда хотин-қизлар ўртасида соғлом турмуш тарзини йўлга қўйиш, жисмоний, интеллектуал ҳамда маънавий жиҳатдан етук авлодни шакллантиришда уларнинг ролини ошириш муҳим вазифалардан бирига айланди. Етакчи спорт мураббийлари Надежда Кирьяк ва Олимжон Ҳамидов раҳбарлигида спортнинг 12 тури бўйича турли мусобақалар уюштирилмоқда. Шуниси қувончлики, биргина 2011-2012 ўқув йилида билим даргоҳимизда замон талаблари даражасида жиҳозланган спорт зали фойдаланишга топширилиб, 1 миллион 850 минг сўмлик спорт анжомлари келтирилди. Уллубек Жўракулов, Шерзод Ҳасанов, Салима Сапарова каби оилавий спортчилар сафи

Исроилова «Сиз қонунни биласизми?», «Бизнинг оила — мустаҳкам оила» ва «Президент асарларини ўрганамиз» кўрик-танловларининг шаҳар ва вилоят босқичларида фаол иштирок этишди.

Репродуктив саломатлиқни мустаҳкамлаш, баркамол авлодни тарбиялаш, тиббий маданият ва саводхонлик даражасини оширишга қаратилган кенг қўламли тарғибот-ташвиқот ишларини олиб бораёмиз. «Қиз боланинг касби — унинг бахти», («Менинг оилам — мустаҳкам оила»), «Бахтли оилалар — мамлакатимиз таъяни», «Ораста қизлар», «Балли, қизлар!» каби мавзуларда бўлиб ўтган кеча ва эрталаблар жамоамизнинг оила мустаҳкамлиги йўлида олиб бораётган ишларидан бир қисми, ҳолос.

Наргиза АЛИМОВА,
Жиззах шаҳридаги
1-мактаб ўқитувчиси

ТОШКЕНТ
БАҒРИДАГИ ТАРИХ

Маълумки кундан-кун кўрк очиб, яшариб-яшнаётган Ватанимиз пойтахти Тошкент ўзига хос бой тарихга ҳам эга. Унинг ўтмишига назар ташлар бўлсангиз, илму фан тараққиётига муносиб ҳисса қўшган алломалар, одамларни эзгу ишлар сари руҳлантириб, имон-этиқод билан яшашига, касбу ҳунарларни улуғлаб, ҳалол меҳнат қилиб ризқ топишга ундаган, дину диёнатга қорлаган зотлар яшаб ўтганининг гувоҳи бўласиз. Улар босиб ўтган ҳаёт йўлини ўрганиш, ҳушдорлаш, муқаддас қадамжоларини зиёрат қилиш эса кишини руҳан поклаш билан бирга, хош амаллар билан яхши ном қолдириш ҳиссини дилларга жо этувчи сабоқ ҳамдир.

Kasaba uyushmalari hayotidan

Ўзбекистон таълим, фан ва маданият ходимлари касабаси уюшмаси Тошкент шаҳар кенгаши томонидан ташкил этилган навбатдаги тадбир соҳада фидойилик билан меҳнат қилиб келаётган бир гуруҳ устоз-мураббийлар иштирокида шаҳардаги муқаддас қадамжоларни бориб кўришга бағишланди.

— Ўқитувчи қанча кўп билса, кўрса ўқувчига етказиши осонлашади. Демак, ўғил-қизларимизнинг дунёқараши бойида, — дейди кенгашнинг масъул ходими Юлдуз Якубова. — Касабаси уюшмалари зиммасига, жумладан, туризмин ривожлантиришга ҳисса қўйиш масаласи ҳам юкланган. Ана шу вазифа ижросини таъминлаш мақсадида махсус чора-тадбирлар режасини ишлаб чиққанмиз. Бугунги сабаҳатимиз давомида тадбир катнашчилари пойтахтимиздаги Ҳазрати Имом мажмуаси, Шайх Зайниддин бобо ва Шайх Хованди Тоҳур мақбараларини зиёрат қилдилар. Сафаримиз давомида ҳамроҳлик қилган мутахассислар томонидан тарихий обидиларга дахлдор маълумотлар бериб борилади. Шундай тадбирлар республикамиз бўйлаб давом эттирилиши кўзда тутилган.

О. МУРОДУЛЛАЕВА

— Таъкидлаш жоизки, айни кунда олий таълим муассасаларининг моддий-техник базасини мустахкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини яхшилашга катта эътибор қаратилмоқда, — дейди Низомий номдаги Тошкент давлат педагогика университети, педагогика ва психология факультети декани Нурилла Бекмуратов. Яратилган бундай имкониятлардан оқилона фойдаланиб илм ҳуқуқларини забот этаётган ёшларимиз талайгина. Ана шундай ёшлардан бири Президент стипендианти Нигора Шарипова нафақат факультетимиз, балки университетимизнинг фахри. Кичик курс талабалари эса унинг камтарлиги, самимийлиги ва тиришқоқлигига ҳавас билан қарашади.

1990 йили Тошкент шаҳрида туғилган Нигорани онаси болалигиданоқ сен кўп нарсасга қодирсан, деган руҳда тарбия қила бошлади. Эришилган кичик бир муваффақият билан қониқмасликка ўргатди. 1997 йили Яққасарой туманидаги 26-мактабда ўқишни бошлаган қиз 2008 йилда шу тумандаги 160-ихтисослаштирилган мактабнинг 11-синфини намунали ҳулқ ва аъло баҳолар билан тугатди. Ўзмири ёшида ҳар бир ўғил-қиз ҳаёлидан ўтадиган — мен кимман, нима учун яшайман, нима хоҳлайман, атроф-оламдагиларга муносабатим қандай бўлиши керак, жамиятда менинг ўрним қай даражада, деган саволларга жавоб топиш, қолаверса, ўзмири ёшларга руҳий кўмак беришни ўз олдига мақсад қилиб қўйган қиз психолог бўлишга қарор қилди. Шу мақсад йўлида Низомий номдаги Тошкент давлат педагогика университети таълим ва тарбия факультетига ҳужжат топширди. Изланувчан тенгдошлари каби талабалик бахтига муюссар бўлган қиз кўп ўтмай ўзининг қобилиятларини намоян этди, илмий изланишлар олиб бориб, устозлар эътиборига тушди, 2011-2012 ўқув йилида эса Ўзбекистон Республикаси Президентини давлат стипендияси (педагогика йўналиши бўйича)га лойиқ деб топилди.

— Илмий ижодга, илм-фан оламига кириб келишнинг ўзига хос тарихи бор, — дейди Н.Шарипова. — Психология соҳасини танаб, бу факультетга ўқишга кирган бўлсам, тахсил жараёнида педагогикага ҳам меҳрим тушди. Болаларга таълим беришнинг завқу шавқини ҳис этдим. Иккиланишлар ҳам бўлди. Қизиқадиган мавзуларим кўп, аммо айнан қайси йўналиш бўйича изланиш олиб боришни билмай бошим қотди. Педагогиканинг ҳам, психологиянинг ҳам барча йўналишлари, масалалари мен учун бирдай қизиқ, бироқ, буларнинг ҳаммасини изланишлар жараёнида қамраб ололмасдим. Шундай пайтда янги фан — ижтимоий педагогика дарс жадвалимизга киритилдики, бу педагогика билан психологияни боғлаб турувчи йўлак, кўпирек эканлигини англадим. Мен хоҳлаган, қизиққан соҳа айнан шу эканлигини ҳис қилдим. Шундан сўнг ижтимоий педагогикани чуқурроқ ўргандим. Бу боланинг жамиятда ўз

ўрнини топиш жараёни, яъни унинг ижтимоийлашуви тадқиқ этишини англадим.

Дунё микёсида эътироф этиб ўтилган истиқболли соҳа боланинг ижтимоийлашуви бир неча босқичларга бўлиб ўрганган. Инсон ҳаётидаги асосий ижтимоийлашув бирор-бир касбни эгаллаб, жамиятда аниқ ўз ўрнига эга бўлишдан бошланади. Мен эса шу жараёнинг биринчи босқичи — касбни танлаш жараёни тадқиқ этдим. Инсоннинг жамиятнинг бир бўлагига айланиш механизмининг бошланиши бўлмиш касб танлашда боладаги индивидуал хусусиятлар, қизиқиш, оиладаги касб эгалларининг хусусиятлари ҳисобга олиниши керак.

Айтиш кераки, Нигора Шарипованинг хулосалари, натижалари, изланишлари самараси устози Нодира Эгамбердиева билан ҳаммуаллифликда

Barkamol avlod — yurt kelajagi

жараёнига жорий этишга интилади. Бундай оилаларда тарбияланган фарзандлар ўз касбларини одамлар билан мулоқотда бўлиш нуктаи назаридан танлайди. Оилавий муносабатларда эмоционал жиҳатнинг устун келиши болаларнинг санъат билан боғлиқ касбларни танлашга ёрдам беради. Оилада бегоналашиш муҳитининг пайдо бўлиши, жазолаш методларининг устун келиши бу оила фарзандларининг одамлар билан мулоқотдан ўзларини тортишларига сабаб бўлади.

Нигора ишлаб чиққан юқори синф ўқувчиларини касбга йўналтириш технологияси 4 босқични ташкил этади. Илк босқичда ўқувчиларнинг ўз касбий келажагига онгли муносабат, муайян касбни тан-

дай олиб боришни, бошқача айтганда, яшаш моҳиятини ўргатган, илмнинг сир-синоатини англаш имда ёрдам берган фидойи устоз — Нодира Эгамбердиевага рўбарў бўлга-

КАСБНИ ТЎҒРИ ТАНЛАГАН ТАЛАБА

ука-сингилларини касб-ҳунарга йўналтириш
ишларини такомиллаштириш йўлида
изланиш олиб бормоқда

чоп этилган «Юқори синф ўқувчиларини касбга йўналтириш технологияси» ўқув қўлланмасида намоян бўлди. Унда касбга йўналтиришнинг ўзига хосликлари, ушбу жараёнда вужудга келувчи муаммолар ва касбий ижтимоийлашувнинг бошқа масалалари ёритилган. Касб танлаш босқичида вужудга келувчи муаммоларнинг эффектив (натيجали) тарзда бар-тароф этилмаслиги кейинчалик касбий лаёқатсизлик, психологик сўниш, функционал ҳолатларнинг зўриқиши, иқтисодий ва маънавий тангликка олиб келиши мумкин.

— Маълумки, юртимизда боланинг касб-ҳунар эгаллашининг самарали механизми бор. Касб-ҳунарга йўналтириш босқичининг ўзидаёқ ўқувчилар асосий касблар ва мутахассисликлар билан таништирилади, бирор-бир касб ёки ҳунарни танлаш муаммоларига ижобий муносабатни шакллантириш ҳамда замонавий ишлаб чиқариш шароитидаги касбларни эгаллашга интилиши, мойиллиги уйғотилади. Шунингдек, шахсни ҳар томонлама ўрганиш орқали унинг қобилиятлари, характер хусусиятлари ва лаёқатига мувофиқ фаолият соҳасини танлаш борасида мактаб ўқувчиларига маслаҳатлар берилади. Бироқ, боланинг оиладаги ўзаро муносабатлари ҳам унда касбий режаларнинг шаклланишига таъсир кўрсатмай қолмайди. Оиладаги ўзаро ҳамкорлик, ўзаро қўллаб-қувватлаш муҳити ва бундан ташқари, вазифаларнинг аниқ тақсими муважуд бўлган ҳолда тушунтириш-рағбатлантириш методларининг устун келиши кузатилади, бола бундай муносабатлар тизимини кейинги ҳаёти, хусусан, касб танлаш

лашга ва уни эгаллашга бўлган эҳтиёж уйғотилса, иккинчи босқичда мавжуд касблар ҳақида маълумотлар берилади ва улар билан бирга касб хусусиятлари аниқланади, касб эгалари билан учрашувлар ўтказилади. Фаолиятли босқич эса шартли равишда ўқувчи ўзини у ёки бу касб эгаси сифатида англашга ҳизмат қилади. Юқори синф ўқувчиларидаги меҳнатга ва ўзи танлаган касбига нисбатан ҳурмат ҳиссининг шаклланилиги, жамиятга тегишли соҳа мутахассисларига хос бўлган мавқеи эгаллаш эҳтиёжининг мавжудлиги сўнгги — қадриятли босқичда намоян бўлади. Бу натижаларнинг ҳаммасини ёш тадқиқотчи Яққасарой туманидаги 91-умумий ўрта таълим мактабидан ўтказган тажрибалари натижасида олган. Технологияни қўллаш орқали 9-синф ўқувчиларида касб танлашга қодирлик шакллантирилиб, танлаган касби ҳақида тасаввурларга эга бўлиш, ўз касбий келажагини кўра билиш, касбга доир билимларга қизиқиш кўрсаткичларининг ўсиши кузатилди. Устози, педагогика фанлари доктори, профессор Нодира Эгамбердиева бу жараёнда унга яқиндан ёрдам берди, керак пайтда йўл-йўриқ кўрсатди, маслаҳатларини аямди.

— Олий таълим муассасасига келиб жуда кўп профессор-ўқитувчилардан таълим олдим. Қайсидир ўқитувчимнинг ўзини тутишини ўрнат, андоза қилиб олган бўлсам, бирининг дарс ўтиш маҳоратини, маъруза ўқиш санъатини ўзлаштирганман, ибора қўллаш, фикр юритиш тажрибасини ўрганганман ва айни чоғда уларни амалиётда қўллаётиман. Аммо улар ичидан менга илмий изланишни қан-

нимдан беҳад шодман. Меҳр билан илм, талабчанлик билан меҳрибонлик уйғунлашиб кетган устозим доим болам, деб мурожаат қилганда куч-ғайратим ошаверади.

Нигора айни кунда амалиёт ўташ жараёнида таълим ва тарбиянинг бир-бирини тақозо этишига, уларни айро тасаввур қилиш мумкин эмаслигига яна бир қарра амин бўлмоқда. Таълим жараёнида назария билан амалиётнинг уйғунлигини таъминлаш муҳим эканлигини чуқур ҳис этаётти. Шу тарзда, у касб-ҳунар коллежи аудиториясида ўзининг тажриба ва малакасини ошираётти.

— Муваффақиятларга эришишда олий таълим муассасаси профессор-ўқитувчиларининг меҳнати, қолаверса, юртимизда замон талабларига жавоб берадиган малакали мутахассислар тайёрлашга қаратилган эътибор ва ғамхўрлик муҳим омил бўлаётганини фахр билан эътироф этаман. Биздан имконият, шарт-шароитлардан тўғри фойдаланиш ва аудиторияда ўрганган билимимизни ҳаётга татбиқ этиш талаб қилинмоқда, холос. Бундай ҳолатда эса олға ва фақат олға интилиш керак.

Истеъдодли талабадан кичик курсдаги ука-сингиллари маслаҳат сўраб келишса, мана шу гапларини кўп такрорлайди ва илмий иш қилиш сизни жиддийлаштириб қўйди, ҳамма нарсасиз биз ўйлаганимиздан кўра анча оддий ва осонроқдир, ҳаётда оптимист бўлинг, дейди. Унинг ўзи мана шу ақидага амал қилиши самимий, ҳушчақчақ чехрасида, яхши кайфиятида намоян.

Санобар ЖУМАНОВА,
«Ma'rifat» мухбири

КЕЛАЖАК УЧУН МАСЪУЛЛИК

Мен аввало педагогман, қолаверса, раҳбар. Шовот туманидаги 2-ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактабидан фаолият кўрсатаман. Ҳар гал дарсга кирар эканман, ўтиладиган қайси мавзу бўлишидан қатъи назар, менга тикилиб турган ўқувчиларга Ватан, унинг муқаддаслиги ҳақида гапираман. Ўтиладиган ҳар бир мавзу

2012-yil —
Mustahkam
oila yili

юзасидан қадриятларга мурожаат қиламан, ҳар бир дарсни «Ватан» сўзи билан бошлаб, «Ватан» сўзи билан тугатаман.

Ахир, биз шу Ватан учун, унинг равнақи, тарққиёти учун яшаймиз-ку? Ахир, биз шу Ватаннинг ёш авлодлари, мурғак ниҳоллари қалбига «Она», «Ватан», «Оила» сўзларининг маъносини сингдираямиз-ку? Ўқувчиларга ўзбек оиласининг қадимийлигини, асрлар давомида шаклланган, миллий менталитетимизга хос фазилатлари ҳақида тўлақонли маълумот беришга ҳаракат қиламиз. Зеро, биз ўқитувчимиз, биз келажак ворисларини тарбиялаймиз, улар олдидаги масъулиятимиз қанчалик чексиз.

«Наврўз» маҳалла фуқаролар йиғини раиси Аҳмаджон Жуманиёзов билан ҳамкорликда аҳоли ўртасида тарғибот-ташвиқот ишларини олиб боришга ҳам вақт топаман. Маҳалла — қадриятлар, урф-одатлар бешигидир. Чунки унда кўпни қўрган отахонлар, онахонлар истиқомат қилишади. Уларнинг ҳикматли сўзлари, маслаҳатлари ёшлар учун ҳаёт сабоғи.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Мустаҳкам оила йили» давлат дастури тўғрисидаги қарори билан танишар эканман, оилани мустаҳкам қилиш баробаридаги йўл-йўриқлар ҳаётини фазолиятимнинг асосий мезонини ташкил қилишни ҳис этдим. Маҳалламиз аҳлига дастурнинг қиммати ҳақида тушунча бердим. Келгусидаги режаларимизни ана шу дастурга ҳамоханг тарзда белгилаб олдим.

Тўлқин
МУҲАММАДЖОНОВ,
Халқ депутатлари Шовот
туман кенгаши депутати

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Ўзбек оиласидаги бугунги маънавий муҳит ҳақида ўйларканмиз, вақт ва қадриятлар силсиласида пайдо бўлган қатор саволларга дуч келамиз. Жавоб ахтариб, миллий меросимиз хазиналаридаги асарларни варақлаймиз, ўзимизга, ён-атрофга қараймиз. Умр китобини қандай ёзаётганимиз ҳақида ўйлаймиз. Бу — ўзини шу миллатга мансуб санаган ҳар бир инсон учун табиий бир ҳол ва аини пайтда доимий ўтала-жак бурчдир.

Оиласида сийланган — элда азиз

Хаёт ўзаро таъсир ва мувозанат асосига қурилган. Оила мустаҳкамлиги кўп жиҳатдан ота-она ва фарзанд, эр-хотин, қайнона-келин муносабатларидаги ички ва ташқи тартибга боғлиқ. Бу — инсон онгли яшай бошлагандан буён неча-неча марталаб ўз исботини топган ҳаётий ҳақиқат.

Халқимиз маънавий меросининг ноёб дурдоналаридан бири "Алпомиш" достонида Бойбўри ўғлини душман юртига юборишдан аввал рухсат бермай — мустақил фикрини, хатни яшириб — руҳий қувватини, Қултой билан олиштириб — жисмоний кучини синовдан ўтказди. Ҳакимбек отаси олдида ақлан, маънан ва жисмонан баркамоллигини исботлагач, Алпомишга айланади. Алишер Навоий икки дунё саодатига эришмоқни истаган фарзандларга, аввало, ота-она ризолигини олишни уқтираркан, "бирисин ой англа, бирисин куёш", дейди. Абдулла Қодирийнинг "Ўткан кунлар" романидаги ўша машҳур диалогни эслайлик: "Ўғлим, ҳали сан эшитдингми, йўқми ҳайтовур биз санинг устинида бир иш қилиб қўйдик". "Ақлиқ кишиларнинг ўғуллари устидан қилган ишлари, албатта, номаъқул бўлмас".

Булар — ота-она ва фарзанд муносабатига халқимизга мансуб юксак маънавиятнинг энг гўзал ифодаларидан. Бугун оилавий муносабатларда бу каби теран ички маданият қай даражада? Оила аъзолари ўртасида бир-бирини эшитмаслик ҳолатларида тез-тез дуч келамиз. Айтилайлик, кечки овқат маҳали оила аъзолари жам бўлади. Кўп оилаларнинг овқатдан кейинги гурунгларига қулоқ солсангиз, уларнинг жисман яқин ўтиргани билан кўнгли бир-биридан жуда олдисдай, кечинмалари беғонадай туюлади. Қўшнингнинг гийбатига топилаган вақт ўзаро ҳол сўрашга келганда ноёб неъматга айланади.

"Тўрт-беш йил олдин қишлоққа борганимда дашта қикдим. Ўн беш яшар бир бола мол боқиб юрган экан. Гаплашгим келди, аммо ундаги совуқ муомала, одамга ишонсизликдан даҳшатга тушдим. Нима сўрасанг, "устимдан қулясиз", дейди. Мактабни битирипти, аммо тайинли мақсади йўқ. Сабани билсан, отаси ўғлини одам ўрнида кўрмас экан: бир гап расм чизиш учун тўртта мўйқалам олиб беришни сўраганда, пул йўқ, деб қаттиқ жеркиган, барибир, мол боқибдан бошқасига ярамайсан-ку, деган экан. Табиийки, бола бундан қаттиқ ранжиган, ҳатто ҳаётдан бир қадар кўнгли ҳам совуган.

Эртаси кунни бозордан дафтару мўйқалам олиб, ўша болага бердим. Ишонқирамай олди. Бир тўйда унинг отасини маст бўлиб, рақосани пулга белаганини кўрдим. Расм дафтарга топилмаган пуллар... Яқинда қишлоққа борганимда, ўша бола кўргани келди. Коллежни битирипти экан. Отасига ҳам инсоф кирган, шекилли, ўғлини уй пардозловчи устага шоғирдликка берибди. Ўсмирнинг қувончини кўриб, ич-ичимдан хурсанд бўлиб кетдим".

Дўстининг ҳикояси — дарёдан том-

чи. Турмуш чорраҳаларида бу каби мураккаб тақдирлар жуда кўп. Айрим оилаларда ичкилик ё гап-гаштакка пул топилади, лекин фарзандларга китобдафтар олиб беришга келганда — чўнтак тору тангга айланади. Ўз навбатида инсон ёши улғайган, маънавий қувватга ҳар қачонгидан ҳам кўра кўпроқ эҳтиёж сезади. Фарзандлар ота-онасини моддий таъминлагани билан улар кўнглига ва маслаҳатига қулоқ солмаса, уларнинг ризолигини олиш қийин.

Умуман, бир-бирини эшитиш ва тушуниш маданияти сусайган оиладан фэйз-барақа қочади, муносабатларга дарз кетади, айникса, ёш калблардаги муқаддас туйғуларга заха етади. Излаганини уйдан тополмаган одам кўчага

Яқинда ёш келин-куёв ажрашмоқчи бўлиб келди. Фарзандли бўлишгач, етишмовчилик юзага келган. Рўзгор юритишдан етарлича сабоқ олмагани туфайли иккиси ҳам довдираб қолган, ечимни ажримда кўра бошлаган. Алоҳида гаплашиб, уларга никоҳ — илоҳий аҳд, оила муқаддас эканини тушунтирдик. Ота-оналари фарзандларига, аввало, маънавий ёрдам бериши кераклигини айтдик. Тушунган одамлар экан. Ҳаммаси изга тушди.

Бир ота фарзандлари ҳурматини жойига қўймаётганидан шикоят қилди. Ўрганасак, ота "эр — кўчанинг одами" деган "ҳикмат"га кўр-кўрона амал қилиб, фақат пул топиш билан машғул бўлган. Она эса фарзандлар тарбияси-

пулга кун кўрадиган, ҳатто шу билан кериладинглар ҳам орамизда йўқ эмас. Чойхона ё пивохонада соатлаб ўтиришга ҳамиша вақт топган айрим эркаклар оиладаги кичик муаммони ҳал этиш ё фарзандларининг ўқишидан хабар олиш, ўқитувчилар билан фарзанди ҳақида икки оғиз суҳбатлашишга келганда жуда банд одамга айланади.

Оилани мустаҳкамлашда майда масаланинг ўзи йўқ. Хонадонда ота ўрни ва обрўсининг юксалиши ҳам, унга пултур этиши ҳам шу каби иқир-чикир масалаларнинг қай тариқа ҳал этилишига боғлиқ. Шу боис халқимиз ўғил болага рўзгор юритиш ва оилани ҳимояқилини, қизларга ошхона ишлари ва саришта-ликдан сабоқ беришга қадим-қадимдан

Юсуфбек ҳожининг Доруадан фарқи

Машҳур француз ёзувчиси Ги де Мопассаннинг "Азизим" романидаги Жорж Доруа ҳам ота-онасидан бесўроқ уйланади. У хотинини илк бор уйига бошлаб келганда, отаси ўғлидан "бу дўндикчани қандай илинтирддинг?", деб сўрайди.

"Ўткан кунлар"да эса мана бу гапларни ўқиймиз: "Кумуш уялиб зўрғағина салом берди ва Юсуфбек ҳожининг яқинига келиб бўйин эгди. Ҳожи кўли билан Кумушнинг елкасига қоқиб суйди ва Кумушнинг мангайига тегизиб олган ўз кўлини ўпди:

— Бизнинг Марғилонда ҳам шундай келинимиз бор экан-ку, биз билмай юр-

савури ҳам эртагу афсоналар, достону маталлар қаҳрамонлари воситасида шаклланган. Бугун эса китоблар ўрнини телесериаллар, турли кино ва клиплар эгалламоқда. Интернет имкониятлари ҳам китобхонликдан кўра, эрмакка эш бўлишга хизмат қилаётди. Энг ҳавотирлиси, оилавий жам бўлиб, ёппасига телесериал кўрилмоқда. Холбуки, уларни ҳамиша ҳам оилавий томоша қилиш хайрли тугамайди.

Яқинда ёш бир ота "саккиз яшар қизимнинг сериал кўраётиб, "буниси ундан ҳомилдор" деганини эшитиб, даҳшатга тушдим. Энди сериал бошлангач, уларни нариги хонага чиқариб юбюрпмиз", деди. Бу-ку яхши, аммо болани бошқа хонага қамаб қўйиш билан иш битмайди-да. Фарзандга ибрат бўлиш учун аввало ота-она кўлига китоб олиши керак.

Билимсиз, дунёқараши тор ота-она кўл остида улғайган боланинг тарбияси ҳам ҳаминқадар бўлади. Чунки мурғак қалб кўрган-билган барча воқеани қандай бўлса, шундайлигича қабул қилади. Ота-она фарзандлари оқ-қорани ажрат-гунича уларга ҳар бир нарсани шарҳлаб, тушунтириб бормоғи лозим.

Бир сериалдаги ҳолат эътиборимизни торти: қишлоқлик йигит шаҳарлик қизга уйланоқчи, совчиликка эса қиз истаган қўринишдаги пўрим "она", "амма-хоналар"ни ёллади. Уни ёруғ дунёга келтириб, тарбиялаб, вояга етказган ота-онаси қишлоқлик бўлгани учун гўёки уялади. Бу лавҳани ёш болалар қандай тушунади? Уларга бунинг маъзани ким қақиб беради? Ўз оиласидан факрланиш, "етти пушт", "насл-насаб"-ни англаш ва уни давом эттириш гурури каби қадриятларимиз едирилган, ёшлар қайси йўлдан кетади?!

Бу каби маънавий таҳдидларга онгли равишда курашиш аввало оилада шаклланади. Ота-она ўз болалари учун факрланишга арзирли инсон бўлса, фарзандлар ҳам шунга интилиб яшайди. Оиласидан факрланган инсоннинг миллий гурури ҳам юксак бўлади. Бу туйғу эса фақат илму маърифат, демакки, китоб ўқиш ва ҳикмат ўқиш воситасидагина шаклланади.

Яқинда Самарқандда хайрли бир ташаббусга қўл урилган — ёш келинлар сепига мумтоз адабиётимиз намуналарини қўшиб бериш урфга қираётгани барчамизни хурсанд қилди. Китобга қайтиш, шубҳасиз, маънавият юксалишига хизмат қилади. Ота-она ва фарзандлар китобхонлиги оиладаги маънавий иқлимини ўзаро ҳурмат, ахлоқ-одоб, инсоний муносабатлар асосига қуришга ёрдам беради. Оилани чин маънода юксак маънавият кўргонига айлантиради.

...Давр аврасидаги авлодлар алмашаверади, лекин инсон фитрати ва тийнатида сақланиб қолган миллий қарашлар, тутумлар, ҳаёт ва тафаккур тарзи, барибир ўз сўзини айтди. Миллий истиклолимиз доволарига ҳамоҳанг юртимиздаги оилалар ҳам тикланиш ва янги-ланиш, чидам ва ирода, умид ва ишонч, бир сўз билан айтганда, эзгу амаллардан қад ростилаётганига асос битта — эркинлик, эзгулик, бунёдкорлик ва гўзалликка интилиб яшаш халқимизнинг қонида бор. Бизни ҳаракатлантирувчи бу куч ҳамиша давом этади, ҳар қандай авлодлар ҳаётида ўз ифодасини, ижобатини топади.

Мустаҳкам оила — бугуни ва эртасига ишонган инсон меҳнати ва меҳридан яралган пойдевори бақувват кўргондир. Бундай маънавият кўргонидан аввало ўзи олдида жавоб беришга қодир фарзандлар тарбияланади, вояга етади. Ўз виждони олдида жавоб бера олган инсоннинг Ватан, миллат, инсоният ва тарих олдида ҳам жавоб бера олишига ишончи мумкин.

Умид ЁҚУБОВ,
ЎЗА шарҳловчиси

БОЛА БОШИДАН...

Ўсиб келаётган ёш авлодни соғлом, ҳар томонлама етук, баркамол, юксак фазилатли инсонлар қилиб тарбиялаш ниҳоятда мураккаб ва машаққатли вазифалардан биридир. Бу азалдан ота-боболаримиз, файласуфлар диққат-эътиборини ўзига жалб қилган муаммолардан ҳисобланган. Буюк мутафаккир Абдурахмон Саъдий бола тарбиясига унинг илк ёшлигидан эътибор берилиши лозимлигини жуда тўғри ва аниқ баён этганлар:

Кимгаки ёшлиқдан

Берилмас одоб,
Улғайгач бўлади бахтсиз,
Дили гаш.

Хўл новда эгилар қай

Хилда эгсанг,
Қуруғин тўғрилар фақат
Ўт-оташ.

Ҳар бир инсон ёруғ дунёга келган куниданоқ оламни билиш, онасининг меҳри, сеҳри, ўзига хос ҳидини дилига жо қилиш, айтаётган алласини тинглаш, ён-атрофида унга парвона бўлаётган отаси, яқинларининг эрқалашларидан ҳузурланиш, ён-верига маъноли боқиш, борлиқни англаш ҳаракатига тушади. Лекин уларни рўй-рост айтолмайди, дили тубига жойлайди, холос. Шу тариха у аста-секин ўсиб-улғаяди, вояга етади, ота-онаси, ён-атрофидагиларнинг одоб-ахлоқ сабоқларини амалда қўллаш, илм-ҳунар ўрганиш, китоб ўқиш, меҳнат қилиш, ризқ-насиба топиш мактабини ўтайди, ўзини эртанги ҳаётга тайёрлайди.

2012 йил Ватанимиз тарихида «Мустаҳкам оила йили» сифатида энг улуг ва ёруғ йиллардан бири бўлиб қолишига шак-шубҳа йўқ. Юртбошимиз таъбири билан айтганда: «Онгли яшайдиган ҳар бир одам яхши англайдики, бу ёруғ оламда ҳаёт бор экан, оила бор, оила бор экан, ҳаёт абадийлиги, бебаҳо неъмат бўлиши фарзанд бор. Фарзанд бор экан, одамзод ҳамиша келажақни ўйлаб, эзгу орзу ва интилишлар билан яшайди». Чунки юрт тақдирини, унинг куч-қудрати, салоҳияти, келажаги ҳар бир оиладаги фарзандлар тарбияси, истиқбол билан чамбар-час боғлиқдир.

Албатта, ҳар бир халқ, миллатнинг ўзига яраша асрлар оша шаклланган одоб-ахлоқ мажмуалари, мезонлари бўлади, уларга ишонган ва қатъий амал қилган одамгина ҳақиқий, баркамол инсон бўлиб етишадди. Шулардан бири одамларимизнинг тили, дили, онгидаги яхши одоб-ахлоқ намуналари, жозибатор тилимиз, меҳрли, сەҳрли, миллий, мумтоз куй-қўшиқларимиз, уларнинг олам-олам маъно-мазмунини, моҳияти, аҳамиятини ёшлар тафаккурига узлуқсиз сингдиришидир.

Халқимизда: «Сут билан кирган жон билан чиқар», деган нақл бор. Она сути, унинг мафтункор алласио ялласи, ёқимли куй, овоз билан бирга чақалоқнинг жисми-жонига сахий ва

беминнат куёш ҳарорати, тошқин дарёлар мавжи, гул-гунчалар иси, таровати, оппоқ, ойдин кечаларда жимирлаб, шарқираб оқаётган жилғалар, сойлар сокинлиги қиради. Фақат бугина эмас, болакай она алласининг ҳар бир сатрида субҳидамда тинимсиз хоних қилаётган қумри, булбул, bedanаларнинг бедор наволарини тинглайди, ҳаёт гўзаллиги, бетакрорлигини англайди, ҳузур қилади.

Шу ўринда буюк алломамиз Абу Али ибн Синонинг «Тиб қонунлари»да ёзган куйидаги ҳикматли сўзларини ёдга оламиз: «Боланинг миҳозини қучатиримоқ учун унга, албатта, икки нарсани қўлламоқ лозим. Бири, болани бешикка солиб, аста-секин тебратиш, иккинчиси, ухлатиш учун унга одат бўлган бирор ёқимли мусиқани чалиш ва аллалашдир. Шу икки тавсияни амалга ошириш асносида унинг микдорига қараб, боланинг танаси бадан тарбияга, руҳи мусиқага нисбатан мойиллик билдиради, истеъдоди ортади».

Инсон ҳаётида мумтоз куй, мусиқанинг мўъжизакор куч-қудрати ҳақида кўп эшитганмиз. Шундай экан, ҳозирги замон талаблари ва имкониятларидан келиб чиқиб, масаланинг бу жиҳатига ҳам ўз қарашларимиз ва муносабатларимизни жиддий ўзгартирмоғимиз лозим. Биз фарзандларимизнинг барчасини келажақда ёппасига моҳир қўшиқчи, мусиқачи қилиб тарбиялаш ёки уларнинг тўтиқушдай нима десак, ўшани тўхтовсиз қайтаришлари тарафдори эмасмиз, албатта. Истардикки, улар ўзлари айтаётган ёки тинглаётган ҳар бир мусиқа, қўшиқнинг куйи, сўзи маъно-мазмунини чин юракдан ҳис этишса, идрок қилишса, самимий ихро этишса. Шу тариха улар бир умр яхши куй, қўшиқларимиз, санъатимиз сеҳрига ошно бўлишса.

Бундан ташқари, биз ёшларимиз онги-шуурида куй-қўшиқ тинглаш, ижро этиш маданиятини ҳам жиддий тарбиялашимиз даркор. Афсуски, ҳозирги вақтларда айрим ёшларимизнинг ҳар қадамда уяли телефони, овоз қучайтиргичлар воситасида гўё бу ҳамма учун мажбурий, кўнгилларига келган ҳар хил куй-қўшиқларнинг фарқига бормай, пала-партиш, баянд пардаларда янграйтиш, қулоқларни батанг, асабларни таранг қилишлари одобдан эмаслигини алоҳида таъкидламоқчимиз. Демокримизки, яхши қўшиқ тинглаш, уни ижро этиш юксак маънавият, маърифат ва маданият белгисидир. Буни ҳам аини болаликдан тарбиялаш лозим. Ахир доноларимиз: «Бола бошидан...» деб бежиз айтишмаган-ку!

Искандар РАҲМОН,
Ўзбекистон Ёзувчилар ва
Журналистлар ижодий
уюшмаси аъзоси

ПОЙДЕВОРИ БАҚУВВАТ ҚҲРҒОН

Президентимиз Ислам Каримов томонидан илгари сурилган
“Оила соғлом экан — жамият мустаҳкам, жамият мустаҳкам экан —
мамлакат барқарор” ғояси ҳақида ўйлар

чиқиб кетиши табиий. Улуғлардан бири "оиласида сийланган — элда азиз", деган экан. Аслида ҳам киши жамиятда ўз ўрнини топиши учун аввало оиласида ўз ўрнига эга бўлмоғи лозим.

Муаммо оилада ҳал бўлмаса...

Халқимиз ҳамиша кўни-қўшни, қавму қариндош, маҳалла-қўй олдидаги масъулиятни шахсий манфаатларидан устун билган. Билъакс, истакларини шунга мослаштирган. Бу — она сути, алласи, боболар ўғити билан кирган фазилат. Шу боис ҳозир ҳам оиласидаги гапни кўчага чиқарган одам кўпчилик олдида ўз оажлигини намойиш этган ҳисобланади.

Бугун мамлакатимизда оила ва маҳалла институтлари йилгун ривожлантирилмоқда. "Ҳар бир оила ўз муаммосини ўзи ҳал этиши ва аини пайтда эл-юрт олдидаги жавобгарликни унутмаслиги лозим" тамойили сўзда ва амалда ўз ифодасини топаётир.

— Муаммога оилада ечим топилмагач, уни маҳалла доирасида ҳал этишга киришिलाди, — дейди Ғаллаорол туманидаги «Самарқанд» маҳалла фуқаролар йиғини раиси, "Эл-юрт ҳурмати" ордени соҳибаси Мунаввар Қўлдошева. — Бугун юртимизда асл қадриятларимизга хос турмуш кечириётган оилалар кўп, бироқ оилавий муносабатларда бўшиқлар юзага келаётгани ҳам бор гап. Бу баъзи ота-оналарнинг болаларини фақат моддий жиҳатдан таъминлаш билан қифояланаётгани, айрим фарзандларда ўзиболармонликка ҳаддан ортик берилаётгани оқибатидир.

Масалан, илгари аксарият оиладаги болалар бобо-бувисининг тарбиясини олиб ўлғаяр эди. Бугун эса никоҳдан бир йил ўтмасдан ёшлар рўзгорини бўлак қилиш ҳаракатига тушади. Ёш ота-она янги рўзгорини бутлаш билан овора бўлгач, табиийки, болалар тарбияси ўз ҳолида қолади.

ни эплай олмаган. Оқибатда бугун ўн етти яшар ўғил "сотка" олиб берамагани учун коллежга боришдан бош торган, ҳатто отасини ҳақорат қилган. Бола билан гаплашсак, унга ҳеч ким эътибор бермаслигини, мобил телефон тўтиб ҳурмат топмоқчи бўлганини айтди. Боланинг сартарошлик ҳунари бор экан. Кенгашиб, унинг дарсдан бўш вақтида сартарошлик қилишга имкон яратдик. Элли бола экан, энди эл-юрт дуосини олаётир.

Мунаввар опа айтган бу муаммолар оиланинг ўзида ҳам ҳал бўлиши мумкин эди.

Эркак орига суянади

Президентимиз 2012 йилни "Мустаҳкам оила йили" деб эълон қиларкан, оила кўргонининг ҳам чиройи, ҳам чароғонини бўлган аёл зотининг, опа-сингилларимизнинг оғирини енгил қилиш ҳеч қачон эсимиздан чиқмаслиги лозимлигини алоҳида таъкидлади.

Чиндан ҳам эр-хотин қонун олдида тенг, рўзгор тутиш ва фарзанд тарбиясида ҳамкорю ҳамжиҳат бўлса-да, ўзбек оиласида асосий юкни елгага олиш ва якуний сўзни айтиш, одатда, эр зиммасида. Бу елка сал майишса бўлди — паства қулаётган маънавий юк камида бир оилага жиддий зиён етказида.

"Ўткан кунлар"да бунга теран ишора бор: Юсуфбек ҳожи маъқул тушса "хўб" дейдиган, номаъқул гапга жилмайиш билан қифояланадиган принципли одам, боз устига элнинг бошида юрган оқсоқол бўлса-да, кўпинча хотинига сўзи ўтмайди. Ёки Кумушни Тошкентга юборишга Офтоб олим рози бўлмагач, Мирзакарим қўтидор ҳам ён беради. Оқибат Отабек, Кумуш ва Зайнабнинг бахтсизлиги, фожияси билан тугайди.

Ота масъулиятсизлиги туфайли оилада маънавий парокандалик юз бериши бугун ҳам ўткир ижтимоий-маънавий масалалардан. Бўйни меҳнатга ёр бериш уйда ўтирадиган ва хотини топган

алоҳида аҳамият қаратади. Бироқ бугун ёшларнинг, айникса, ўғил болаларнинг оила қуриш ва бошқаришга тайёр эмаслиги ҳақида бот-бот гапирилмоқда.

Бунга энг кучли таъсир воситалари — кинофильмлар ҳам "қўмақлашмоқда". Масалан, "Ўзимдан ўзимгача" фильми қаҳрамонларидан бири Ойша ўғил болани калтаклаб, унга аёл либосини кийдириб, ситир соғишга мажбур қилади. Якунда ўша бола шу қизга уйланади.

Ўйлаб кўрайлик: бундан ўғил болалар ё қизлар нима маъни ва қандай ибрат олиши мумкин?! Алпомиш барча шартда қалмоқларни мағлуб этиб Барчинга эгаллик қилишга муносиблгини исботлайди. Отабек ўз оиласи орини ҳимоя қилиш учун уч одам билан якка олишиб, енгади. Шу боис унга Кумушнинг муҳаббати ўн чандон ошади. Бу фильмда ҳам бола эса қиздан калтак ёр, ситир соғмай юрибди. Йигитнинг ор-номуси, гурур-шаъни ҳақидаги қарашларимиз, эркакни суянгулик елка деб англаш ва англаштиларимиз қаёқда қоляпти? Умуман, бу каби сюжетлар йигитларимизни эртага ким қилиб тарбиялайди? Ўз оиласини асролмаган одам эл-юртга нима наф келтира олиши мумкин?!

— Халқимизда кўёвнинг ёш, насаб, билим ва савия жиҳатдан келиндан юқориоқ бўлиши улуг фазилат саналган. Бугун бу масалага у қадар эътибор берилмайди, — дейди юқориқичриқлик уй бекаси Ғавҳар Чинтошева. — Моддий манфаат илнжиди ё бошқа таъма билан уйланиш оддий ҳолатга айланиб бормоқда. Масалан, айрим жойларда келин мебель жиҳозларидан то супур-гисигача кўтариб келиши лозим, деган "удум" пайдо бўлган. Буни талаб қилиш йигитлар учун уят саналмай қолди. Яқинда бир кўёвга келин томонидан келтирилган ётоқ жиҳозининг ранги ёқмагани учун тўй бузилишига бир баҳа қолганига гувоҳ бўлдик. Буларнинг барчаси оила маънавиятига дарз кетказмай қолмайди...

Қачон китобга қайтамыз?!

"Ўткан кунлар"нинг яна бир сабоғи — оилавий китобхонлик. Ёзувчи китоб воситасида тасаввур тиниқлиги ва тафаккур теранлигига эришиш, фақат маърифатли оиладагина маънавияти юксак инсонлар тарбияланишига теран ишора қилади. Аслида ҳам маънавиятдаги бўшлиқ билимсизлик ҳосиласидир.

Илгари оилавий китобхонликлар урф бўлгани боис оталар китоб ўқиб, оналар эртак айтиб берган. Фарзандлар та-

Китоб – қалб гавҳари, кўнгил зийнати

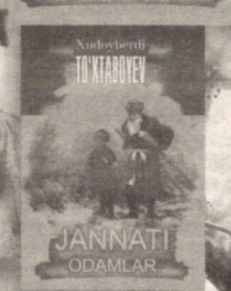
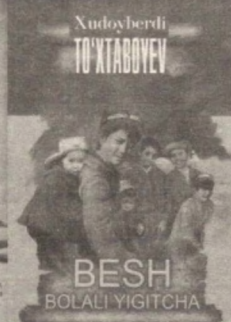
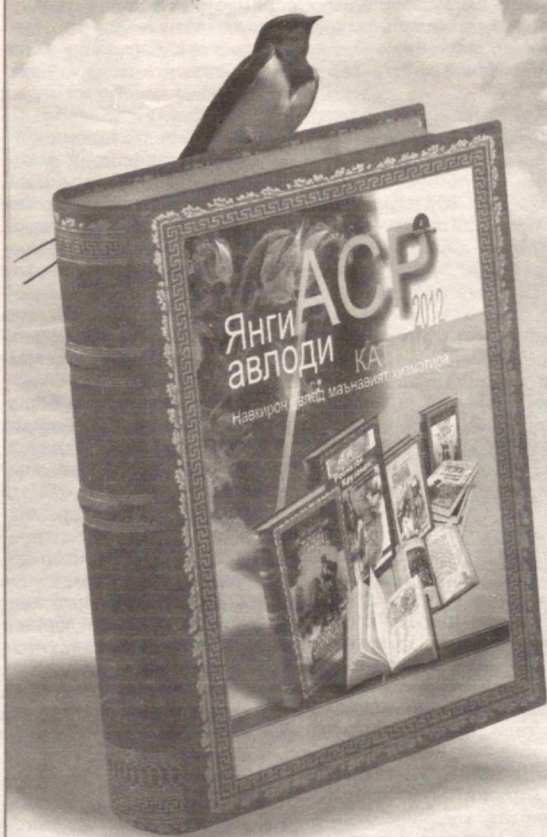

НАШРИЁТ-МАТБАА МАРКАЗИ

“Янги аср авлоди”

нашриёт-матбаа маркази ижодий жамоаси «Мустаҳкам оила йили» давлат дастури ижросини таъминлашга ҳисса қўшиш мақсадида бир талай илмий-оммабоп китобларни нашрдан чиқарди. Ушбу китобларни харид қилишда барча вилоят халқ таълими бошқармаларини, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими ҳудудий бошқармаларини, ахборот-ресурс марказларини, олий ўқув юртларини ҳамкорликка чорлаймиз.

Ақл ва тафаккур дурдоналаридан ёш авлод камолоти учун харид қилинг, ўқинг, асло ютқазмайсиз.

Таълим тизимида олиб борилаётган кенг кўламли ислохотларнинг ўзига хос жиҳати шундаки, аввало, ўқитувчининг завқ-шавқ билан меҳнат қилиши, ўқувчининг мукаммал билим олиши учун шарт-шароитлар яратилди. «Мактабим» дея фахр, қувонч билан кириб борсанг кўнглинг гурурга тўлгучи мухташам бинолар қад ростлади. Синф хоналари кўз билан кўриб, қўл билан бажариб, фикрларни тиниклаштириб, билимларни мустахкамлашга кўмаклашувчи кўргазмалар виситлар, компьютер технологиялари, лаборатория жиҳозлари билан таъминланди. Бугуннинг талаби эса илм ва маҳорат билан сабоқ бермоқ, кўнгил билан билим эгалламоққа қаратилган. Болалар мусиқа ва санъат мактаблари фаолиятига ҳам ана шу

нуқтаи назардан баҳо бермоқ фурсати етди. Бир-биридан кўркам, замонавий андозаларга монанд тарзда бунёд этилган мазкур йўналишдаги илм масканлари ўзбек халқ чолғуларини билан бирга анъанавий ва эстрада ижрочилигининг ноёб созлари, ускуналар ва ўқув қуроллари билан таъминланаётди. Хўш, шундай бир шароитда таълим самарадорлигини ошириш, сабоқларни мазмунан бойитиш учун нимага эътибор қаратмоқ жоиз? Ўзбекистон давлат консерваторияси ўқув-услубий бўлим бошлиғи, педагогика фанлари номзода Маърифжон Аҳмедов билан уюштирган мулоқотимиз ана шу долзарб мавзу — мусиқа таълими олдига турган вазифалар, ечимталаб муаммолар хусусида борди.

римда, биз мусиқа таълимининг элементар жиҳатларига етарлича эътибор қаратмаёلمиз. Натижада профессионализм ва хаваскор ижрочилик ўртасидаги тафовут у қадар сезилмаяпти. Ўқувчи назарий билимни эгалламай туриб, фақат амалий машқларга таяниб қолаяпти. Дейлик, «жаз», «рок», «реп» жанрларида ижод қилишадигу, бу жанрлар олдига қўйилган талаблар хусусида маълумотга эга эмас. Ҳамма нарсанинг ибтидоси, алифбоси бор. Шундай экан, мактабгача ва умумтаълим муассасаларида мусиқанинг элементар тушунарчаларини, албатта, болаларимизга етказиш керак. Қўлдаги сознинг тарихи, яратилиши, уни

Dolzarb mavzu

орқали билим бериш тамойилга жиддий амал қилиши заруратга айланди. Яъни, у янгиликлардан воқиф бўлиши ва маълум иммунитетга эга бўлган ҳолда ўқувчиларга етказиши, уларнинг саволлари, эътирозларига илмий ёндашувлар, таҳлиллар орқали жавоб бера олиши керак. Устоз муаммолар вазиятини ҳосил қилиб, ўқувчиларнинг ўзаро муносабатини ташкил этиши, бахслар, фикрлар тўқнашуви, низо, яқдил ҳулоса чиқариш жараёнларини мохирлик билан бошқариб бормоғи муҳим аҳамият касб этади.

Ана шу масалага урғу бериб ўтмоқчиманки, мактабгача ва умумтаълим жараёнида боланинг иқтидори, қизиқишлари, келажакда қайси касб эгаси бўла олишини белгиллаб олиш керак. Психологик ёрдамни кучайтириш орқали ота-оналар, тарбиячи ва мураббийларни акмеология, яъни инсоннинг қобилиятлари, унинг истеъдодини қайси йўналиш орқали қай даражага кўтариш мумкинлиги хусусидаги илмлар билан «қуроллантириш» керак.

Кузатишларим, илмий излашлар натижасида шу нарсага гувоҳ бўлдимки, баъзи ўқувчилар соз билан жуда тез тиллашиб, устозининг кўрсатмаларини қийналмай ўзлаштириб олишлари мумкин. Айримларнинг эса бунга эришишлари учун анча вақт, қайта-қайта уринишлар талаб этилади. Шундай пайтда устоз боланинг шахсий жиҳатларини, албатта, эътиборга олиши керак. Сўзимнинг ибтидосида тўхталиб ўтганимдек, машҳур кишиларнинг ҳаёти, улар ижодий парвозларининг асосий таянчлари ўз олдларига қўйган мақсадлари сари сидқидилдан интилгани, йиллаб ўзлуксиз изланиш ва меҳнатдан толмагани, ўқиш, ўрганишни оддий машғулотларига айлантира билганлари ташкил этади. Фарзандларимиз қайси касб этагидан тутмасин, мусиқий таълимга эга бўлиши, меҳр қўйиши бу борада уларга катта ёрдам беради.

Ойбуви ОЧИЛОВА

ТАЛАБ ВА МЕҲНАТ

ёхуд илм орқали билим ўргатмоқ хусусида

— Аввало, мусиқий таълим боланинг руҳияти, маънавий, руҳий, жисмоний тарбиясига, интеллектуал салоҳиятининг ўсиши, тафаккурининг кенгайиши, хотирасининг мустахкамланиши, зехнининг чархлана боришига қандай ижобий таъсир этади? Масалага педагогик ва психологик жиҳатдан ёндашиб, фикр билдирисангиз.

— Машҳур юнон нотиғи Демосфен доимо бир елкасини учуриб, тез-тез, қисқа нафас олганча дудукланиб гапирадиган хаста киши бўлган. Шу боис ҳам унинг омма орасида ўқиган дастлабки маърузалари муваффақиятсизликка учрайди, ҳатто айримлар унинг устидан масҳаромуз қилишади. Лекин у орта чекинмайди. Аксинча, қатъият билан ўзидаги нуқсонларни бартараф этишга киришади. Айтишларича, у озгига майда тошчалар ва сопол парчаларини солиб сўзларини тўғри талаффуз қилиш машқларини бажарар, агар хатоликка йўл қўйса, бу жисмлар тўғри қилгилдои томон «равона бўлиши»ни зийраклик билан ҳис этиб турарди. Уй шифтига қилич осиб қўйганча, кўзгуга қараб машқларни давом эттирар, ногаҳон елкасини учирса, қилич санчилиши табиий эди. У денгиз шовқинларида, қояларга чиқиб, баланд овозда шёарлар ўқийди. Ҳафталаб уйдан чиқмаслик учун сочининг ярмини

қирдириб ташлаб, катта ирода билан ўз устида тинимсиз ишлайди. Ва низо, сўз устаси сифатида танилди, тан олинди.

Қиссадан ҳисса шуки, иқтидор кучининг тўла намоян бўлиши фақат маълум пайтларда истеъдоднинг ярқ этиб кўзга ташланишигагина эмас, тинимсиз ўз устида ишлаш, сабр-тоқат, мустаҳкам ишонч, қийинчиликлардан чўчимаслик ва меҳнатсеवरликка жуда кўп жиҳатдан боғлиқдир. Биз келажикимиз ворислари бўлиши фарзандларимиз ҳар жиҳатдан қомил шахслар бўлиб камолга етишини орзу қиларканмиз, уларнинг феъл-атворларига ана шу хислатларни жо эта олмағимиз керак. Негаки, оддийгина саломат яшаш учун ҳам тонгги ширин уйқудан кеча олиб, жисмоний машқлар билан шуғулланиш, турғи осудаликни топтоқ учун кечки овқатдан сўнг телевизор қаршисида уйқуга кетмайин, сайр этмоқ зарур.

Хўш, мусиқий таълимга буларнинг нима дахли бор, дерсиз? Назаримда, бир куйни ўргангунча чолғунинг торларини балки юз бора «силаган»

бармоқлар машқи, шу мақсадга қаратилган фикр жамлиги — инсонга кўнгил билан қўл урган ишини охиригача етказиш сабоғини айнан мусиқа дарслари инъом этади. Балзак шундай деб ёзади: «Доимий меҳнат санъатнинг ҳам, ҳаётнинг ҳам қонунидир». Бу ибора доирасида мулоҳаза юритмоқчи бўлсак, санъат оламига қадам қўйган инсон меҳнатсеवरликни оддий ва табиий оdatига айлантиради. Unda шунга мустаҳкам кўникма ҳосил бўлади. Шу тариқа ҳаётнинг завқ-шавқи, қувончларига етишади.

— Бугун мазкур йўналишлардаги таълим муассасаларида фаолият юритаётган ўқитувчилар методик ёрдамга муҳтож. Шу ўринда улар сабоқлари давомида диққат марказларида туриши лозим бўлган жиҳатлар нимага қаратилмоғи жоиз деб ҳисоблайсиз? Мураббийларга методик ёрдам сифатида қандай тақдирлар билдира оласиз?

— Мусиқанинг ифода воситалари мавжуд бўлиб, улар куйнинг характери, образлигини очиб беради. Назаримда, биз мусиқа таълимининг элементар жиҳатларига етарлича эътибор қаратмаёلمиз. Натижада профессионализм ва хаваскор ижрочилик ўртасидаги тафовут у қадар сезилмаяпти. Ўқувчи назарий билимни эгалламай туриб, фақат амалий машқларга таяниб қолаяпти. Дейлик, «жаз», «рок», «реп» жанрларида ижод қилишадигу, бу жанрлар олдига қўйилган талаблар хусусида маълумотга эга эмас. Ҳамма нарсанинг ибтидоси, алифбоси бор. Шундай экан, мактабгача ва умумтаълим муассасаларида мусиқанинг элементар тушунарчаларини, албатта, болаларимизга етказиш керак. Қўлдаги сознинг тарихи, яратилиши, уни

кимлар ижро этгани, куйнинг композитори, жанрини билмай, фақат ижро этиш билан қийолалиниш қарашларнинг қашшоқлигига сабаб бўлади.

Таҳлилларга кўра, ўқувчининг қундалик қирқ фоиз вақти самарали, яъни мактабда билим оладиган соатларига, олтиш фоизи эса бўш вақтига тўғри келар экан. Шундай экан, синфдан ва мактабдан ташқари таълим жараёнида тўғрак раҳбарлари боланинг фақат қизиқишини эътиборга олиш ёхуд ташқи салбий таъсирлардан ҳимоялаш учунгина бўш вақтини ўтказиб юбормасликлари керак. Ана шу фурсатлардан унумли фойдаланган ҳолда, дейлик, миллий мусиқа ва умумбашарият мусиқаси, санъат олами юлдузлари, уларнинг ҳаёт ва ижод йўли хусусидаги тушунча ва билимларни ўрганмоқларига кўмаклашмоқ лозим.

Кечаги кун ўқитувчиси мавжуд манбалардан тегишли билимларни атрофлича эгаллаган ҳолда ўқувчига етказиши ва ўқувчи бу маълумотларни қабул қилиши керак эди. Ҳозир ахборот оқими шунчалар кучлики, мураббий илм

МУСИҚАГА МУҲАББАТ

қалбларга эзгулик бахш этади

Скрипка ўзбек миллий чолғу асбоби эмас. Аммо унга меҳр қўйиб, маҳорат ила чалгучи ёшларимиз талайгина. Манбаларда ёзилишича, скрипка инсон овозига энг яқин, ҳамонанг жарангловчи асбоб бўлиб, тингловчига кучли эмоционал таъсир кўрсатади. Шу сабаб В.Успенский номидаги республика ихтисослашган мусиқа академик лицейида мазкур асбобни чалиш алоҳида эътибор билан ўргатилади. Ҳар йили лицейнинг юздан ортқ ўқувчилари нафақат республика миқёсидаги, шунингдек, халқаро танловларда ғолиб бўлишади. Қатор танлов ва фестиваллар иштирокчиси, дунё сахналарига ўз ижроси билан олқишларга сазовор бўлган Нилуфар Муҳиддинова ҳозир лицейнинг 1-босқичида таҳсил олмоқда. Нилуфар 6 ёшида скрипкани қўлга олгандан бундан ундан ажралмайди.

— Скрипка билан дўст тутиганимга 11 йил бўлибди. Онам виолончель,

дадам пианино чалади. Иккаласи ҳам мусиқа мактабларида ишлашади. Мусиқага муҳаббат қонимизда бўлса керак, — дейди унинг ўзи.

Нилуфар илк бор 2004 йили «Санъат гўнаҳлари» республика танловида қатнашиб 2-ўринни, ордан икки йил ўтиб, Гран-Прини қўлга киритганди. 2005 йилдан у скрипка билан баробар симфоник оркестр дирижери мутахассислиги бўйича таълим ола бошлади ҳамда 2007 йили Францияда анъанавий ўтказиладиган V халқаро скрипкачи ва виолончелистлар танловида 1-ўринга лойиқ топилди. 2010 йил Нилуфар

муносиб топилди.

Биз ундан, битта танловга қанча вақт тайёрланасиз, деб сўраганимизда шундай жавоб берди:

— Мен янча орада бирор танлов бўлиш-бўлмаслигидан қатъи назар ҳар

кун, устозим Марк Зайко раҳбарлигида мунтазам шуғулланаман. Агар аниқ бир танловга тайёрланиш маъносига айтадиган бўлсам, ярим йил ёки ундан ортқроқ вақт талаб этилади. Бу жуда заҳматли, машаққатли жараён.

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, Халқ таълими аълочиси Марк Зайко Нилуфарни ўзининг энг тиришқоқ, меҳнатқаш ва сабрли ўқувчиларидан бири деб ҳисоблайди. Нилуфар Муҳиддинова ҳамон ўқиш, изланишда, янгидан-янги чўққиларни забт этишда давом этмоқда.

— Машҳур композитор ва дирижёр Ференц Лист «Яъни мусиқачи бўлиш учун, аввало, яъни инсон бўлиш керак», деган эди. Унинг бу фикри ҳаётим шioriға айланган, — дейди қаҳрамонимиз.

Еш бўлишига қарамай, мана шу ҳақиқатни англаган, ҳаётининг бош мезони ҳисоблаб, унга амал қилиб келаятган Нилуфар бундан-да катта муваффақиятларга эришишга, Ўзбекистон номини дунё бўйлаб танитишга тийлақдошимиз.

Шоҳсанам НИЁЗОВА

Faxr

Фан-техника
соҳасидаги янги
кашфиётлар, аввало
инсон манфаатларига
хизмат қилиши керак.
Сўнгги йилларда тез-тез
тилга олинаётган
«нанотехнология»
атамаси ҳам
одамларнинг чексиз
эҳтиёжларини қондириш
мақсадини кўзда тутати.

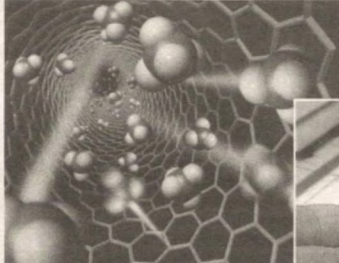
NANO

«Compulenta.ru» манбаси-
ларни хабар беришича, Россия
биотехнологлари жигар хаста-
ликларига қарши нанодори
яратишнинг уddасидан чиқиш-
ди. Биология фанлари докто-
ри Ольга Ипатова раҳбарлик
қилаётган В.Н.Орехович номи-
даги Биотиббий кимё илмий
тадқиқот институти(БТК ИТИ)-
нинг нанодорилар лаборато-
риясида «Нанофосфолип» пре-
парати ишлаб чиқилди ва си-

зарралардан модда-
ларни манзилли етказиш
учун дори восита-
лари таркибида фой-
даланиш мумкин, дей-
илади «Лента» манба-
сида.

СТРЕССГА ДАВО ТОПИЛДИ(МИ?)

Европа тадқиқотлар

НАНОТЕХНОЛОГИЯ ТАДҚИҚОТЛАР

инсон манфаатларига
хизмат қилади

новдан ўтказилди. Яқин кун-
ларда ушбу янги дори воси-
таси сотувга чиқарилиши ре-
жалаштирилган.

Мутахассисларнинг таъкид-
лашича, нанофосфолип «жигар
химоячилари» ҳисобланган ге-
патопротекторлар гуруҳига ки-
ради. Унинг даволувчи хусу-
си яти таркибида фосфат ва тоза-
ланган глицерин кислотаси
қолдиқлари бўлган ёғлар — ўн
битта фосфолипиднинг ҳарака-
тига асосланади.

— Фосфолипидлар ҳужайра
мембраналарининг таркибий
қисмлари ҳисобланади, — деб
изоҳ берди БТК ИТИ Протеом
диагностика лабораторияси
мудир, биология фанлари
номзоди Сергей Мошковский.
— Аксарият оғир жигар касал-
ликлари, масалан, цирроз мем-
браналарнинг емирилиши на-
тижасида келиб чиқади. Фос-
фолипидлар мана шу касаллан-
ган ҳужайраларга ўрнашиб, за-
рарланган қисмлар ўрнини бо-
сади.

Россияда ишлаб чиқилган бу
турдаги препаратларнинг бо-
шқа хорижий препаратлар(масала-
н, эссенциал)дан ажралиб
турувчи хусусияти ундаги
фаол моддаларнинг наноузи-
лишга эгаллигидир. Хусусан,
бугунги кунда мавжуд препа-
ратлар таркибидаги фосфолип-
ид молекулалари бир неча
маротаба катта бўлган микро-
ўлчамли қисмлардан иборат.
Нанофосфолип препаратиди эса
бу 20 нанометр ўлчамдаги
митти гранулалар шаклида
бўлади. Ўз навбатида, нано-
ўлчамдаги молекулалар мод-
даларнинг биологик фаоллиги-
ни бир неча баробар ошириб,
уларнинг ҳужайра мембранаси-
га ўрнашишини энгиллашти-
ради.

Мазкур нанодорилар лабо-
раторияси бир неча йиллардан
буён дори воситаларининг
биосамардорлигини ошириш
масаласи устида изланишлар
олиб бормоқда. Чунки нано-
препарат комплексларининг
бошқа дори воситаларига нис-
батан устуллиги шундаки, улар
кам миқдордаги дори восита-
лари билан юқори самарадор-
ликка эришишни таъминлай-
ди, ноҳўя таъсирларни йўқо-
тади. Шу билан бирга, нано-

маркази илмий ходимлари ла-
боратория шароитида кемирув-
чилар устида ўтказган излани-
шида анксиолитик нейропеп-
тид-S моддасининг миёга таъ-
сир қилиш хусусиятини аниқ-
лашди. Бу модда кемирувчи-
ларнинг миёсига юборилганда
уларнинг безовта хатти-ҳара-
катлари дори воситасини қабул
қилгандан кейин анча
камайгани кузатилди. Мана шу
тадқиқот натижаси ўларок, тиб-
биёт ходимлари яқин кунлар-
да мазкур модда асосида
стрессга қарши янги дори во-
ситасини ишлаб чиқишни
йўлга қўйиш режалаштирила-
ётганини билдиришди, деб

ёзади «Сайнс» нашри.

Олимларнинг сўзларига
кўра, мия фаолиятини тартиб-
га солувчи баъзи дори воси-
талари манзилга етиб боргу-
нига қадар узоқ йўлни босиб
ўтади. Шу сабаб дорилардаги
керакли моддалар камайиб,
салбий таъсирлар келиб чиқи-
ши кузатилиши мумкин. Анк-
сиолитик нейропептид-S мо-
ддаси эса, таърибаларда исбот-
ланмишча, тўридан-тўри ми-
яга етиб боради. Бунда олим-
лар препаратни бурун шиллик
қавати орқали юбориш усули-
дан фойдаланишга қарор
қилишди. Худди шу йўсунда
сичқонларга юборилган вақтда
мазкур препаратнинг самараси
тўрт соатдан кейин сезилган.

Тиббиёт ходимларининг
фикрича, нейропептид-S мо-
ддаси мианинг ҳиссиётлар учун
жавобгар қисмидаги маълум
сигналларни юмшатишга хиз-
мат қилади. Шу боис, дори во-
ситаси таъсири натижасида

инсонда хотиржамлик, осо-
йиштак хисси пайдо бўлади.
Олимларнинг таъкидлашича,
ушбу препарат баъзи инсон-
ларда учрайдиган ваҳима ка-
саллигига қарши ишлаб чиқил-
ган, шунингдек, у кучли
қўрқувга мойил беморлар учун
ҳам фойдали.

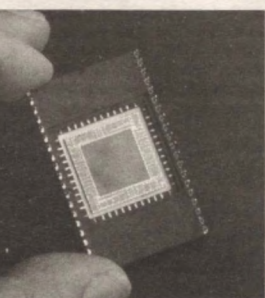
САРАТОНГА ҚАРШИ «НАНОЖАРРОҲЛИК»

Канададаги Монреаль поли-
техника институти тадқиқотчи-
лари трансфекция(тирик орга-
низм ҳужайраларига нуклеин
кислотани вируссиз усул билан
киритиш)нинг янги усулидан

олтин нанозаррачалардан
фойдаланилади. Бунда ҳужай-
ра устига қўйилган мазкур на-
нозаррачалар лазер қувватини
жамлаб, тиг теккизмаган ҳолда
ўта юқори аниқликдаги нано-
ўлчамли жарроҳлик операция-
ларини ўтказиш имкониятини
беради.

Ушбу технология ёрдамида
саратон ҳужайраларидаги ген-
ларнинг экспрессиясини
ўзгартириш, шунингдек, ҳужай-
раларнинг кўчишини кузатиш
ҳамда метастазлар (саратон
хасталигининг ривожланиб ке-
тиши) ҳосил бўлишининг олди-
ни олиш мумкин.

Профессор Мишел Мюне

раҳбарлигидаги гуруҳ томони-
дан мукамал даражада ишлаб
чиқилган мазкур услубни изла-
ниш муаллифлари ҳужайра
трансфекциясининг липофек-
ция (липос ёрдамида генетик
материални ҳужайрага кири-
тиш) сингари оддий усулига
нисбатан қулай ва истиқболли
усул сифатида қайд этишмоқ-
да.

Инсон меланомининг зарар-
ли ҳужайралари устида олиб
борилган ушбу тадқиқот опто-
порациянинг самарадорлик да-
ражаси 70 фоизни ташкил эти-
шини кўрсатиб, трансфекция
жараёни натижалари липо-
фекцияга қараганда 3 баробар
ошиши таъминланган.

Мутахассисларнинг таъкид-
лашича, оптопорация — оптик
трансфекция услубининг тарки-
бий қисми бўлиб, у қисқа,
юқори қувватли лазер им-
пульслари ёрдамида ҳужайра
мембранасида ўтиш учун канал
очиш жараёни ҳисобланади.

Sharh

Лазер нури юқори апертур
кўрсаткичга эга микроскоп ор-
қали ўлчами жиҳатидан диф-
ракцион минимумга яқин (~1
мкм) нуқтада жамланади.

Олимлар ушбу янги усул
онкологик, неврологик ҳамда
кардиологик касалликларни
даволашда мулақо янги тера-
певтик ёндашув ва ечимларни
яратди, деган фикрда.

БУ ҲАЛИ ҲАММАСИ ЭМАС

Нанотехнологиялар инсон
ҳаётига хавф солувчи элект-
ромагнит тўлиқлар, мобил те-
лефонлардан тарқалувчи нур-
лар, ҳаводаги захарли газлар-
дан ҳимоя қилиш имкониятини
ҳам беради. Бу ҳақида «Курча-
тов институти» Россия илм-фан
марказида бўлиб ўтган илмий
конференция иштирокчилари
алоҳида таъкидлашди, деб ха-
бар беради ИТАР-ТАСС.

РосАтомга қарашли махсус
лаборатория мудир Вадим
Петруниннинг таъкидлашича,
наноматериаллар асосида мо-
бил телефонлардан чиқадиган
электромагнит нурларни ютув-
чи махсус қопламалар ишлаб
чиқилган. «Бундай қопламалар
ҳозирча фақат Россия ва Тай-
ванда ишлаб чиқарилган,
бирок уларнинг амалий сама-
раси синовлардан тўлиқ
ўтгандан сўнг маълум қилина-
ди. Агар натижалар қутилгани-
дек чиқса, яқин кунларда улар-
ни дўкон расталарида учрати-
шимиз мумкин бўлади», дейди
В.Петрунин.

Шунингдек, В.Петрунин
ҳавони захарли газлардан
химояловчи нанотехнология-
лар қўлланилган янги водород
двигателлари ҳамда қимматли
қоғозларга магнитли белгилар-
ни туширувчи махсус на-
нобўёқ яратилганини ҳам маъ-
лум қилган.

Бугун нанотехнологиялар
оламида чиндан ҳам оламшу-
мул аҳамиятга эга қўллаб икти-
ролар амалга оширилмоқдаки,
улар инсон ҳаётини энгиллаш-
тиришга хизмат қилиши кўзда
тутилмоқда. Лекин бу ҳали
ҳаммаси эмас. Негаки, дунё
олимлари тиббиёт соҳасидан
ташқари, замонавий технология-
лар устида ҳам изланишлар
олиб боришмоқда. Бунинг на-
тижаси ўларок, компьютер
дисқларини ўзида бир неча
маротаба кўп маълумотни сиғ-
дира оладиган ҳажмдаги нано-
ўлчам даражасига тушириш,
компьютер ва телефонларнинг
хотирасини оширадиган мах-
сус «наноайча»лар ишлаб чи-
қариш ва шунга ўхшаш бошқа
кашфиётлар устида бош қоти-
рилмоқда.

«Ma'rifat» мухбири
Сурайё СИРОЖИДДИНОВА
тайёрлади.

ЭНГ ИСТЕЪДОДЛИЛАР САРАЛАНДИ

Сурхондарё вилояти халқ таълими бошқармасига қарашли умумий ўрта таълим мактабларининг 8—9-синф ўқувчилари ўртасида «Умид ниҳоллари» спорт мусобақасининг вилоят босқичи Термиз шаҳри ва Жарқўрғон туманларидаги спорт иншоотларида ўтказилди.

Футбол, волейбол, баскетбол, стол теннис, сузиш, кўл тўпи, шахмат, миллий кураш, белбоғли кураш, бадий гимнастика, спорт гимнастикаси ва енгил атлетика бўйича кечган мусобақаларда ўқувчилар навбатдаги синовдан ўтишди. Навоий шаҳрига бориш иштиқоқдаги ўғил-қизлар ўзларининг нима-ларга қодир эканлигини намойиш этишди.

Жисмоний тарбия билан мунтазам шугулланиб, устозларидан зарурий билимини олаётган Термиз шаҳри ўқувчилари юқори натижаларга эришди. Улар кўл тўпи (ўғил ва қизлар), кураш, белбоғли кураш, бадий гимнастика, енгил атлетика бўйича ташкил этилган беллашувларда барчадан устун эканликларини исботлашди. Жарқўрғонликлар эса футбол, волейбол (қизлар), баскетбол- (ўғил болалар)да тенгсиз деб топилди. Дено тумани ўқувчилари баскетбол (қизлар), шахмат, спорт гимнастикаси бўйича биринчи ўринни забт этиш-

ди. Шеробод ёшлари волейбол (ўғиллар), Узун тумани вакиллари стол теннис ва Кумқўрғон спортчилари сузиш баҳсларида барча рақибларини доғда қолдиришди.

Хуллас, финал олди мусобақаларида ўз имкониятларини текшириб кўрган минг нафарга яқин ўқувчи ота-оналарнинг ҳаяжонига, устоз-мурабийларнинг таҳсинига, томошабинларнинг олқишига сазовор бўлди. Спорт байрамида фаол иштирок этган жамоалар мутасадди ташкилотларнинг диплом ва эсдалик совғалари билан тақдирланди.

Энг муҳими шундаки, Навоий вилоятида бўладиган «Умид ниҳоллари-2012» спорт мусобақалари финал босқичида вилоятимиз шарафини ҳимоя қила оладиган истеъдодли ёшлар сараланди. Жамоалар тайёргарлик машқларини бошлаб юборишди.

Норкувват Тўраев

Сурхондарё вилояти

ХАБАРИНГИЗ БОРМИ?

«Олимпиада-2012» саралаш Осиё минтақаси плей-офф босқичи 2-туридан ўрин олган Сурия – Ўзбекистон учрашуви олимпиачиларимизнинг 2:1 ҳисобидаги иродали ғалабаси билан якунланди.

Гарчи ҳисоб 14-дақиқада сурияликлар томонидан очилганига қарамай ҳамюртларимиз вазиятни ўнглаш учун бор имкониятларини ишга солдилар. Бу эса ўз самарасини бермай қолмади. Вакилларимиз 73-дақиқага келиб ҳисобни тенглаштиришга муваффақ бўлишди. Голдан руҳланган олимпиачиларимиз ўйиннинг 88-дақиқасида ҳисобда олдинга чиқиб олишди. Ушбу ҳисоб ўйин охиригача ўзгармади.

Шундай қилиб голларга сурияликлардан Ёсир Шаҳин, олимпиачиларимиздан Кенжа Тўраев ва Олег Затева муаллифлик қилдилар. Плей-офф босқичидаги ўйинларнинг сўнгигиси 29 март куни Уммон ҳамда Ўзбекистон олимпия терма жамоалари ўртасида бўлиб ўтади.

Тошкент шаҳридаги «Ўзбекистон» спорт мажмуасида якунига етган мини-футбол бўйича клублар ўртасидаги Осиё чемпионати саралаш турнирида «Ардус» (Тошкент) жамоаси зафар кучди. Унда «Ардус» футболчилари

«Ал-Васл» (БАА), «Ар-Райян» (Қатар), «Ал-Карх» (Ироқ) ва «Налоговик» (Қирғизистон) спортчиларига қарши ишончли ўйин кўрсатди. Александр Петров шоғирдлари «Ал-Васл»ни 2:1, «Налоговик»ни 4:2, «Ал-Карх»ни 9:2 ва «Ар-Райян»ни 9:1 ҳисобида енгди.

Турнир ғолиби бўлган «Ардус» вакиллари шу йилнинг июлида Кувейтда ўтказиладиган мини-футбол бўйича клублар ўртасидаги Осиё чемпионатида қатнашиш имконига эга бўлди.

Пойтахтимиздаги Республика олимпия заҳиралари теннис мактабида ўтказилган ўсмирлар ўртасидаги халқаро турнирда юртдошимиз Темур Исмоилов бош совринга эга бўлди.

Айтиш керакки, Халқаро теннис федерацияси (ИТФ) мусобақалари тақвимида киритилган аънавий биринчиликда мезбон мамлакат вакилларида ташқари, Россия, АҚШ, Буюк Британия, Ҳиндистон, Жанубий Корея, Руминия, Беларусь, Болгария, Молдова, Латвия, Литва, Туркия, Украина, Кипр, Қозоғистон, Тожикистон ва Қирғизистондан келган ёш теннисчилар ҳам қорғта чиқиб, яққалик ва жуфтлик матчларида иштирок этишди.

Дилором ХУДОЁРОВА

30 МИНГТА КАДИМИЙ ТАНГА ТОПИЛДИ

Буюк Британиянинг Бат тарихий шаҳрида археологлар 30 мингта қадимий рим тангаларини топишга муваффақ бўлишди, деб ёзди «Дэйли Телеграф» наشري. Топилган қумуш тангалар миллдий 270 йилда зарб этилган экан.

Хозирча уларнинг қиймати 150 минг фунт стерлинг дег баҳоланмоқда. Тангалар Лондондаги Британия музейига батафсил текширувдан ўтказиш учун жўнатилди. Мутахассислар тангаларга «Бо кўчасида топилган хазина» номини беришди. Уларнинг сўзларига кўра, бу Буюк Британия ҳудудида топилган қиймати бўйича бешинчи ўринда турадиган хазина ҳисобланади.

РОБОТНИНГ ЯНГИ МУВАФФАҚИЯТИ

Океанортидаги Виржиния политехника университети олимлари «Робожелли» номли медуза-робот фаолиятининг янги қирраларини кашф этишди. Энди робот уни ўраб турган сув билан «озикланиш» хусусиятига эга бўлиб, мазкур ҳолат замонавий роботехниканинг йирик ютуқларидан бири сифатида эътироф этилмоқда. Бу ҳақида «Компьюлента» манбасида маълум қилинди.

«Робожелли» сувости қўтқарув операциялари ва океани тадқиқ этишга мўлжалланган. Робот шундай материалдан ясалганки, углевод нанонайчалари ёрдамида унинг шакли ва ҳажмини ўзгартириш имкони мавжуд. Робот медузанинг ташқи кўриниши ва табиий ҳаракатларини худди ўзидай «кўчириб» олиши мумкин. Бунда у кимёвий реакциялар натижасида ҳосил қилинган ксилород ва водород билан озикланади. Айнан шу янги — сувдан ҳосил қилинган водород ҳисобида ҳаракатланиш тизими туфайли робот чекланмаган қувват манбаига эга бўлади, дейишмоқда мутахассислар.

Хозирча робот ҳақиқий океанда эмас, балки лабораториядаги улкан аквариумда сувдан тепага кўтарилмоқда, холос. Тадқиқотчилар унинг турли қисмларига ёнилғи етказиб бериш устида бош қотиришмоқда. Шу жараёндан кейин у мураккаб ҳаракатларни ҳам бажариш хусусиятига эга бўлади.

СЎЗ БОЙЛИГИ «ҚАШШОҚЛАШМОҚДА»

Испания, АҚШ ва Исроил тилшунослари ҳамкорликда иврит, инглиз ҳамда испан тиллари статистик таҳлилини ўтказиб, муомаладан чиқаётган сўзлар ўрнига янгиларининг кириб келиши нисбатан сустроқ кечаётганини аниқлашди. Шунинг ҳисобида сўзлар ранг-баранглиги «қашшоқлашмоқда», дея фикр билдирмоқда мутахассислар. Мавзуга оид мақола «Scientific Reports» журналида чоп этилди.

Тадқиқотчилар «Гугл»

(«Google») компанияси томонидан сканер қилиниб, рақамли кутубхона шаклига келтирилган китоблардан олинган матнларни таҳлил қилишган. Ушбу жамланма шу пайтгача чоп этилган барча китобларнинг атиги 4 фоизини ташкил этади. Олимлар 1800—2008 йиллар оралигида муомалада бўлган 10 миллионга яқин сўзларни тадқиқ этишган. Сўзларни таҳлил қилиш асосида сўнгги 15—20 йил ичида янги сўзларнинг пайдо бўлиш жараёни эскиларининг муомаладан чиқиб кетишига нисбатан секинроқ кечиши аниқланди. Тилшуносларнинг изоҳлашича, сўз бойлигининг бу даражада «қашшоқлануви»га электрон шаклдаги ёзишмалар пайтида нисбатан тор луғат заҳирасидан фойдаланиш ҳам бунга сабаб бўлмоқда.

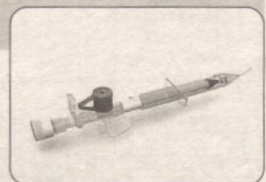
ДОРИНИ ОҒРИҚСИЗ ЮБОРИШ МУМКИН!

Буюк Британияда инъекцияларни тери остига оғриқсиз юбориш имконини берадиган шприц ишлаб чиқилди. Уни ишлаб чиқариш дизайни соҳасида фаолият юритадиган 29 ёшли мутахассис Оливер Блэкуэлл яратди, деб хабар беради Би-Би-Си.

Янги ускуна ташқи кўринишидан ички қон томирларига дори юборадиган катетерга ўхшаб кетади. Тери остига дори юборадиган оддий игнадан ташқари шприцнинг учига яна битта ингичка игна бор. Айнан шу игна биринчи бўлиб терига санчилади, сўнгра у орқали муолажа қилинадиган жойга оз миқдорда (0,2 миллилитр) оғриқсизлантирувчи дори юборилади. Дори юборадиган игна эса иккинчи бўлиб санчилади. Бу вақтда эса терига оғриқ сезилмайди. Ишланма муаллифининг таъкидлашича, мазкур ҳолат беморларнинг инъекция олиш пайтидаги хавотирини камайтиради ва тиббиёт ходимининг ишини анча енгиллаштиради.

Хозирги оғриқ қолдирувчи инъекцияни амалга ошириш учун ҳар хил игналар билан икки марта дори юбориш талаб этилади. Янги турдаги шприцда эса икки жараён бир мартада амалга оширилади, бу эса, ўз навбатида, тиббий асбоблар орқали инфекция юқишининг олдини ҳам олади.

Наргиза РУСТАМБЕКОВА тайёрлади.

Низомий номидаги ТДПУ ректорати ва жамоат ташкилотлари Табиёт фанлари факультети декани П.Мирхамидовага сингиси
Мухайёр РИХСИБОВЕВнинг вафоти муносабати билан таъзия изҳор қилади.

Республика Таълим маркази раҳбарияти ва жамоаси Табиий ва аниқ фанлар бўлими бошлиғи Мухаббатхон Тиллабоевага турмуш ўртоғи
Омилжон НУРИДДИНОВнинг вафоти муносабати билан таъзия билдиради.

Мирзо Улугбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети маъмурияти ва қасаба уюшма қўмитаси География факультети «Иктомий география, минтақавий иқтисодиёт ва демография» кафедраси катта ўқитувчиси Саида Таштаевага онаси
Турғуноя ая РАҲМАТУЛЛАЕВАнинг вафоти муносабати билан ҳамдардлик билдиради.

Мирзо Улугбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети маъмурияти ва қасаба уюшма қўмитаси Механика-математика факультети «Дифференциал тенгламалар» кафедраси доценти Нўмонжон Мамадалиевга акаси
Обиджон ОЛИМЖОНОВнинг вафоти муносабати билан таъзия изҳор этади.

**ЎРТА МАХСУС КАСБ-ҲУНАР ТАЪЛИМИ ВА ХАЛҚ ТАЪЛИМИНИНГ ХУДУДИЙ БОШҚАРУВ ОРГАНЛАРИ,
ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ, КОРХОНА ВА ТАШКИЛОТЛАР РАЎБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!**

Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика университети ректорати 2011/2012 ўқув йилида университетни бакалаврият йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари битирувчиларини иш билан таъминлаш мақсадида ҳамкорликка таклиф этади.

Университетни тамомлаётган ёш мутахассислар педагог касбига қўйиладиган замонавий талабларга тўлиқ жавоб бериб, ўқув – тарбия жараёнида ахборот ва ўқитишнинг илғор технологияларидан фойдаланиш бўйича юқори малакаларга эга.

Битирувчилар ҳақидаги тўлиқ маълумотларни олиш ва ўзаро манфаатли ҳамкорлик ўрнатиш учун университет Маркетинг бўлимига мурожаат қилишингиз мумкин.

Битирувчиларни ишга тақсимлаш ва жойлаштириш жараёнида ҳисобга олиш учун буюртмалар жорий йилнинг 15 апрелига қадар қабул қилинади.

Манзил: 100070 Тошкент шаҳри Яккасарой тумани Юсуф ҳос Ҳожиб кўчаси 103-уй. Телефон/факс: 8 (371) 255-50-77 www.tdpu.uz

**2011-2012 ўқув йилида Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университетини битираётган ёш мутахассислар тўғрисида
маълумот (худудлар кесимида)
БАКАЛАВРИАТ**

№	Йўналиш (мутахас- сислик) шифри	Таълим йўналишлари (мутахассисликлар) номи	Битирувчилар сони	Шу жумладан		Худудлар бўйича битирувчилар сони															
				грант	контракт	Қорақалпоғистон Республикаси	Андижон вилояти	Бухоро вилояти	Жиззах вилояти	Навоий вилояти	Наманган вилояти	Самарқанд вилояти	Сурхондарё вилояти	Сирдарё вилояти	Тошкент вилояти	Фарғона вилояти	Хоразм вилояти	Қашқадарё вилояти	Тошкент шаҳри	Бошқа давлатлар	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
1	5140100	Математика ва информатика	143	65	78	5		7	6	5		7	20		24	2	10	37	20		
2	5140200	Физика ва астрономия	80	36	44		1	7		2		6	16		11		7	16	14		
3	5140300	Кимё ва экология	74	37	37	1		10	2	2	1	10	8		7	1	8	23	1		
4	5140400	Биология ва инсон ҳаётини фаолиятини муҳофаза қилиш	77	39	38			6	2	5	2	6	9		12	2	6	11	16		
5	5140500	География ва иқтисодий билим асослари	89	38	51	4		3	1	1	1	3	10	3	4	2	4	9	44		
6	5140600	Тарих	136	50	86	2	1	6	5	7	2	14	29	3	15	3	10	23	16		
7	5140700	Тасвирий санъат ва муҳандислик графикаси	48	27	21	2	1	2	2	2	1	3	4	1	9		4	3	14		
8	5140800	Педагогика ва психология	143	63	80	2	2	4	3	4	3	6	19		27		4	15	54		
9	5140923	Касб таълими: машинасозлик	67	26	41			2	3	6		4	10	2	15	1	4	14	6		
10	5140923	Касб таълими: сервис	27	18	9	2		4	2			2	3	1	5		1	4	3		
11	5140923	Касб таълими: техник жиҳозлар	23	14	9				2	1	2	2	2		4		1	4	5		
12	5140903	Касб таълими: амалий санъат	42	18	24	1		1	1	1		3		1	8				25		
13	5140904	Касб таълими: агрономия	22	10	12			1					2		1	1	3	14			
14	5141000	Мусликий таълим	46	20	26	3		1				5	2	1	9	3	4	4	14		
15	5141100	Ўзбек тили ва адабиёти	153	68	85	4	2	16		4	7	9	14	4	11	4	33	33	12		
16	5141200	Чақириқча ҳарбий таълим	86	34	52			4	1	1	1	5	5		25		1	14	29		
17	5141300	Рус тили ва адабиёти	56	29	27	1		2					4	1	12				35		
18	5141302	Қozoқ тили ва адабиёти	17	5	12					3					14						
19	5141303	Корейс тили ва адабиёти	19	3	16										9				10		
20	5141401	Инглиз тили	99	40	59	2	2	7	2	2	3	4	14	4	7		7	10	35		
21	5141402	Немис тили	18	5	13					2		2	1		2		1	9	1		
22	5141500	Миллий истиқлол ғояси, маънавият асослари ва ҳуқуқ таълими	160	46	114	3		4	6	18	9	12	9	6	25	3	5	25	35		
23	5141600	Бошланғич таълим ва спорт – тарбиявий иш	110	44	66	3		4	2	3	1	9	8		33		8	19	20		
24	5141700	Мактабгача таълим ва болалар спорти	66	26	40			1				2	1		4				58		
25	5141800	Дефектология	157	63	94		1	2	4		2	2	17		21		2	1	105		
26	5141900	Жисмоний тарбия ва жисмоний маданият	27	8	19	1	1	3				1	5	1	2	1	2	4	6		
27	5142000	Меҳнат таълими	34	13	21	1	1		1		1	1	4		10	1	1	8	5		
Жами ТДПУ бўйича:			2019	845	1174	37	12	97	45	69	36	118	216	28	326	24	126	302	583	0	

МАГИСТРАТУРА

№	Йўналиш (мутахас- сислик) шифри	Таълим йўналишлари (мутахассисликлар) номи	Битирувчилар сони	Шу жумладан		Худудлар бўйича битирувчилар сони															
				грант	контракт	Қорақалпоғистон Республикаси	Андижон вилояти	Бухоро вилояти	Жиззах вилояти	Навоий вилояти	Наманган вилояти	Самарқанд вилояти	Сурхондарё вилояти	Сирдарё вилояти	Тошкент вилояти	Фарғона вилояти	Хоразм вилояти	Қашқадарё вилояти	Тошкент шаҳри	Бошқа давлатлар	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
1	5A 460101	Математик таҳлил	10	3	7							1	1		2		1	1	4		
2	5A 142201	Таълимда ахборот технологиялари	8	2	6			1			1	1			3				2		
3	5A 440101	Назарий физика	8	3	5							1	1				1	1	1	3	
4	5A 440305	Ер ва сайёралар физикаси	6	2	4				1				2	1					1	1	
5	5A 440402	Аналитик кимё	7	2	5			1		1	1		1					1		2	
6	5A 4420106	Микробиология	8	3	5						1					2				5	
7	5A 140511	Амалий география	7	2	5				1					3						3	
8	5A 142001	Меҳнат таълими методикаси	6	2	4								1				3			2	
9	5A 141001	Мусликий таълим	8	2	6		1					1					2			4	
10	5A 140701	Тасвирий санъат	8	2	6				1					1	1	1		2		2	
11	5A 140601	Тарих	10	4	6								1			2			1	6	
12	5A 141501	Маънавият асослари	9	3	6			1						2		1	1		2	2	
13	5A 141401	Инглиз тили	16	4	12		2		2					1		2	3			6	
14	5A 141301	Она тили (Рус тили)	9	3	6											1			7	1	
15	5A 141302	Рус адабиёти	7	2	5		1		1							1			1	3	
16	5A 141401	Немис тили	3	2	1						1	1								1	
17	5A 140801	Педагогика	17	3	14				1				2			4	3		1	5	1
18	5A 140802	Психология	21	4	17		1	1						1		3	2			13	
19	5A 148101	Мактабгача таълим	6	2	4								1							5	
20	5A 141803	Логопедия	8	3	5												1			7	
21	5A 141804	Олигофренопедагогика	10	2	8									1						9	
22	5A 141602	Бошланғич таълим	9	2	7			1	1		1			1					2	3	
23	5A 141101	Ўзбек тили	10	3	7		1	1			1	1		1	1	1	1	1	1	1	
24	5A 141102	Ўзбек адабиёти	8	3	5					1			1	1			1		2	2	
25	5A 141201	Чақириқча ҳарбий таълим	8	2	6	1					1					2		1	3		
Жами ТДПУ бўйича:			227	65	162	1	6	6	8	2	8	13	14	3	25	18	7	16	98	2	

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 23 январдаги “Ижтимоий ҳимоя йили давлат дастури тўғрисида”ги ПҚ-573-сонли қарори, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 20 августдаги “Ўқитувчилар ва ўқувчилар турмуши моддий шароитларини яхшилашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 409-сонли ҳамда 2002 йил 25 январдаги “Аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлашнинг 2002-2003 йилларга мўлжалланган дастури тўғрисида”ги 33-сонли қарорлари ижросини таъминлаш мақсадида:

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 7 февралдаги 1475-сонли Қарори ва Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 21 ноябрдаги 456-сонли қарори талаблари асосида, 2012-2013 ўқув йилида 1-синфга қабул қилинадиган ўқувчилар ва касаллиги туфайли яқка тартибда уйда таълим олаётган ногирон болалар учун харид қилинадиган ўқув қуролларидан “Пластинин” маҳсулотини харид қилиш учун қайта

ОЧИҚ ТЕНДЕР САВДОЛАРИ ЎТКАЗИЛИШИНИ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Мазкур тендер савдолари очик турда ўтказилиб, унда мулкчилик шаклидан қатъи назар, 1-синф ўқувчилари ҳамда яқка тартибда уйда таълим оладиган ногирон болалар учун пластилин ишлаб чиқариш ва/ёки буюртмачига сифати ва баҳоси жиҳатидан маъқул тарзда етказиб бериш имкониятига эга барча кичик бизнес субъектлари — юридик шахслар иштирок этишлари мумкин.

Тендер савдоларида қуйидаги юридик шахслар иштирок эта олмайди:

туғатилиш, қайта ташкил этилиш ёки банкротлик ҳолатида бўлганлар;

ўз муддатида ва ўрнатилган тартибда саралаш босқичи учун керакли бўлган барча зарур ҳужжатларни тақдим этмаганлар;

Халқ таълими вазирлиги ва “Ўқув таълим-таъминот” Давлат унитар корхонаси билан аввал имзоланган шартномалар бўйича келишилган мажбуриятларни ўз муддатида бажармаганлар ва бажармай келаётганлар;

мазкур эълон нашр этилган санага қадар 6 (олти) ойдан кам муддат ичида ташкил топган корхона ва ташкилотлар;

Халқ таълими вазирлиги ва “Ўқув таълим-таъминот” ДУК билан суд ёки арбитраж жараёнларини бошдан кечираётганлар;

Тендер комиссиясининг тижорий ва молиявий талабларига жавоб бермайдиганлар.

Тендер таклифлари (конвертлар) очилгунига қадар, Тендер комиссияси ва/ёки Тендер комиссияси топширигига асосан Тендер комиссияси Ишчи органи томонидан тендер савдоларида иштирок этиш истиғини билдирган корхона ва ташкилотлар саралаш босқичидан (квалификационий отбор) ўтказилмади.

Бунда талабгорлар Тендер комиссиясининг Ишчи органига тендер таклифи билан биргаликда қуйидаги ҳужжатлар тўпламини алоҳида (папкада) тақдим этишлари лозим:

Талабгор — Ўзбекистон Республикаси корхона ва ташкилотлари учун: ходимлари сони ва талабгорнинг кичик ёки йirik бизнес субъектларига тегишлилиги тўғрисида давлат солиқ инспекциялари томонидан берилган маълумотнома;

маҳаллий монополиядан чиқариш, рақобатни ривожлантириш ва тадбиркорлиқни қўллаб-қувватлаш органларидан талабгор банкрот ҳолатида эмаслигини тасдиқловчи маълумотнома;

маҳаллий Давлат рўйхатида олувчи органлардан талабгорнинг туғатилиш ёки қайта ташкил этилиш жараёнида эмаслигини тасдиқловчи маълумотнома;

талабгорнинг юридик шахс сифатида Давлат рўйхатидан ўтганлигини тасдиқловчи гувоҳноманинг нотариал тасдиқланган нусхаси;

Давлат солиқ инспекцияси ва талабгор ўртасида бюджет ва бюджетдан ташқари жамғармалар олдидаги мажбуриятлар бўйича ўрнатилган тартибда расмийлаштирилган солиштирув — далолатномасининг (кенгайтирилган) асл нусхаси (мазкур ҳужжат эълон нашр этилган санадан кейинги ҳолатга тақдим этилиши лозим);

талабгорга хизмат кўрсатувчи банкнинг талабгорнинг ҳисоб рақамларида картотека (К-2) бўйича қарзи йўқлигини тасдиқловчи тегишли маълумотнома (мазкур ҳужжат эълон нашр этилган санадан кейинги ҳолатга тақдим этилиши лозим);

талабгорнинг Ишчи органига тендер таклифига мос маҳсулот намунасини тақдим этганлигини тасдиқловчи ҳужжатнинг асл нусхаси; талабгорнинг Тендер ҳужжатлари тўплами(китоби)ни сотиб олиш учун тўловини тасдиқловчи тўлов топшириқномаси асл нусхаси.

Давлат ташкилотлари томонидан саралаш босқичига тақдим этиш учун берилган ҳар бир маълумотномада талабгорнинг СТИРи кўрсатилган бўлиши шарт.

Талабгор — хорижий корхона ва ташкилотлар учун:

талабгор — корхона тўғрисида халқаро масштабдаги аудитор компания хулосаси (ҳисоботи, изоҳ-тўшуништири хатини илова қилган

ҳолда). Мазкур ҳужжат Ўзбекистон Республикасининг тегишли консуллик ташкилотлари ва/ёки ваколатхоналарида легаллаштирилган бўлиши шарт;

талабгорнинг юридик шахс сифатида Давлат рўйхатидан ўтганлигини тасдиқловчи гувоҳноманинг нотариал тасдиқланган нусхаси (мазкур ҳужжат Ўзбекистон Республикасининг тегишли консуллик ташкилотлари ва/ёки ваколатхоналарида легаллаштирилган бўлиши шарт); талабгорнинг Ишчи органига тендер таклифига мос маҳсулот намунасини тақдим этганлигини тасдиқловчи ҳужжатнинг асл нусхаси; талабгорнинг Тендер ҳужжатлари тўпламини сотиб олиш учун тўловини тасдиқловчи тўлов топшириқномаси асл нусхаси.

Саралаш босқичи тендер таклифларини қабул қилишнинг охириги санасидан бошлаб бир ҳафта муддат ичида ўтказилиши кўзда тутилади.

Агар тендерда республикамыздаги ишлаб чиқарувчи корхоналар билан бирга импорт товарлари етказиб берувчи хорижий корхоналар иштирок этганда, қонунчилик билан ўрнатилган тартибда республикамыздаги ишлаб чиқарувчи корхоналарга 20 фоизгача миқдорда нарх имтиёзлари бериллади.

Тендер савдоларида қолиб деб топилган корхона ва ташкилотлар “Ўқув таълим-таъминот” ДУК билан имзоланган шартномалар бўйича барча мажбуриятларини 2012 йил 1 июлгача муддатда бажаришлари талаб этилади.

Тендер савдоларида харид қилинадиган маҳсулот — Пластинин, миқдори — 503 838 пачка, бир пачкасининг энг юқори нархи — 2 200 сўм.

Тендер савдоларини ўтказиш жараёнлари ва тартиби ҳақида қўшимча маълумотни олиш истагида бўлган талабгорлар, Тендер комиссиясининг Ишчи органи ҳисобланган “Ўқув таълим-таъминот” ДУКга эълон нашр қилинган санадан бошлаб (ҳафтанинг шанба ва якшанба кунларидан ташқари) ҳар куни соат 10:00 дан 17:00 га қадар қуйидаги манзил бўйича мурожаат қилишлари мумкин:

Ишчи орган манзилгоҳи: Ўзбекистон Республикаси, Тошкент шаҳар, Мирзо Улуғбек тумани, Сайрам кўчаси, 3-берк кўча, 92-уй. Тел: (+99871) 267-01-83; 267-74-50; 267-28-70. Факс: (+99871) 267-71-16.

Бундан ташқари, мазкур тендер савдолари ҳақидаги маълумотни Халқ таълими вазирлигининг www.uzedu.uz электрон сайти ҳамда Давлат харидлари портали(xarid.uz)дан олиш мумкин.

Тендер ҳужжати сотиб олиш истагида бўлган талабгорлар Ишчи органининг қуйида келтирилган махсус ҳисоб рақамига 350 000 (уч юз эллик минг) сўм миқдорида қайта қопланмайдиган пул маблағларини пул ўтказиш йўли билан тўлаганларидан сўнг олишлари мумкин:

Ишчи орган банк реквизитлари: ҳисоб рақами № 20210000700101561002 АТИБ “Ипотека” банки, Меҳнат бўлими, МФО: 00423 ИНН 200524742, ОКОНХ 71100.

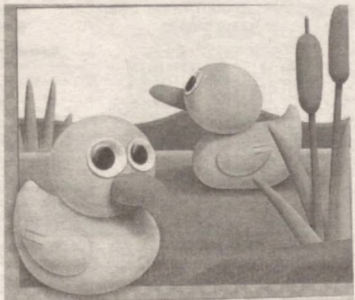
Барча тендер таклифлари Тендер ҳужжати 12.1-бандига мувофиқ, тендер таклифи суммасидан 3 (уч) фоиздан кам бўлмаган миқдордаги зақалат суммаси билан бириктирилган бўлиши шарт ҳамда тендер таклифларини топширишнинг охириги кунигача ўтказилган бўлиши талаб қилинади (барча тўловлар сўмда амалга оширилади).

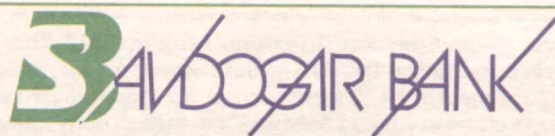
Зақалат суммаси билан бириктирилмаган тендер таклифлари Тендер комиссияси томонидан қўриб чиқилмайди.

Тендер таклифлари 2012 йил 27 апрель соат 15:00 дан кечиктирилмаган ҳолда юқорида кўрсатилган манзил бўйича Ишчи органга тақдим этилиши лозим (шанба ва якшанба кунларидан ташқари).

Тендер таклифлари(конвертлар)нинг очилиши Тендер комиссияси томонидан аниқланган жойда ва санада амалга оширилади. Бу ҳақда талабгорга Тендер комиссиясининг Ишчи органи томонидан қўшимча хабар қилинади.

Тендер таклифлари (конвертлар) очилишида талабгорлар вакиллари иштирок этишлари мумкин.

ЎЗБЕКИСТОН-ГЕРМАНИЯ ОЧИК АКЦИЯДОРЛИК ТИЖОРАТ БАНКИ

Азиз ва муҳтарам юртдошлар!
ЎЗБЕКИСТОН-ГЕРМАНИЯ «САВДОГАРБАНК»
жамоаси

мамлакатимизда истиқомат қилаётган барча миллат ва
элат вакиллари, фан-таълим ва банк-молия тизими
жамоаларини, ўз акциядорлари ва мижозларини
гўзаллик ва нафосат, янгилиниш айёми

НАВРУЗ умумхалқ байрами билан муборакбод этади!

Ҳар бир оилага бахт-саодат, шодлик ва фаровонлик тилаймиз!

Ўзбекистон-Германия «САВДОГАРБАНК» очик
акциядорлик тижорат банки республикамиз
аҳолисига қуйидаги омонат турларини тақриф этади.

Миллий валютадаги омонатлар:

Омонат номи:	Муддати:
☞ «Мустаҳкам оила»	12 ой
☞ «Коммунал тўлов»	камидан 6 ой
☞ «Хазина»	6 ой
☞ «Истиқбол»	3 ой
☞ «Қасролат»	6 ой
☞ «Орзу»	12 ой

Хорижий валютадаги омонатлар:

Омонат номи:	Муддати:
☑ «Комфорт»	3 ой
☑ «Универсал»	6 ой
☑ «Элит»	12 ой

**Ишончли ва мустаҳкам ҳамкорлик учун Омонатлар.
«САВДОГАРБАНК»**

Ma'rifat

ТА'СИС ЕТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Халқ та'лими
вазирлиги, Ўзбекистон Олий
ва о'рта maxsus та'лим
вазирлиги, Ўзбекистон
Та'лим, фан ва
маданият ходимлари
касба uyushmasi
Markaziy Kengashi.

Бoш муҳаррир:
Абдусамат РАХИМОВ

Тaҳрир ҳay'ати: Мaдaмин
АРИПЖАНОВ, Жумaнaзaр БЕК-
НАЗАРОВ, Бaxтиyор ДОНИYОРОВ,
Акмaл ИCЛOМОВ (мас'ул кoтiб),
Мaҳмудa МУРЗАЙЕВA, Хусaн
НИCХОНОВ (бoш муҳаррир
o'ринбocари), Нурлaн УCМОНОВ (бoш
муҳаррир o'ринбocари, “Учитeль Уз-
бекистaнa”), Алeкceй ЧУКАРИН
(мас'ул кoтiб, “Учитeль Узбекис-
тaн”), Са'дуллa НAKИМОВ.

Газeтa
Ўзбекистон Мaтбуoт вa axборoт
aгeнтлигидa № 0067 рaқaм билaн
рo'yxaтгa oлингaн.

ISSN 2010-6416

ИНДЕКС: 149, 150. Г-318.
Тираж 56133.
Ҳajми 4 бoсмa тaбoқ.
Ofсет усулидa бoсилгaн,
qoғ'oz бичими А-3.

«Ma'rifat»-дaн мaтeриaллaрни кo'чириб бoшish
тaҳририйaт рuxсaти билaн aмaлгa oширилishi шaри.
Тaҳририйaтгa кeлгaн qo'lyoзмaлaр тaғрир
қилинmayди вa мaуallфгa қayтарилmayди.

Reklama мaтeриaллaри ucкун тaҳририйaт жaвoбгaр eмac.

МAНЗИЛИМIZ: 100083, Toshkent,
Мaтбуoтчилaр кo'чacи, 32.

Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kотиб—233-99-15, umumiy
o'рта va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-
53-16, fan, oliy va o'рта maxsus, kasb-hunar ta'limi
yangiliklari bo'limi — 236-54-03, adabiyot, madaniyat,
kasaba uyushmalari hayoti yangiliklari bo'limi — 236-
54-69, ma'naviyat va maktabdan tashqari ta'lim yangiliklari
bo'limi — 236-54-23, siyosat, xalqaro hayot va sport
yangiliklari bo'limi — 236-55-58, reklama va marketing
bo'limi — 233-42-92(faks), 236-54-17.

Bahosi sotuvda
erkin narxda

Dizaynerlar:
Malohat TOSHOVA,
Liliya BINASHEVA,
Navbatchi muharrir:
Sanjar RUSTAMOV,
Navbatchi: Sherall NAMOZOV.

«Sharq» nashriyot-matbaa
aksionerlik kompaniyasi
boshmaxonasi.

Korxona manzili:
«Buyuk Turon» ko'chasi, 41-uy

УшA ккун — 22.20
Topshirildi — 22.25